

Néző • Pont

IRODALOM – KULTÚRA – MŰVÉSZETEK

VIII. évfolyam – 2013. május–június

CSILLAGÉNEK – ALKOTÓ GYEREKEK

A ZENE „MÉRTANA” JÓZSA JUDIT MŰVÉSZETÉBEN

A TÁNC VILÁGNAPJA

ÚJABB VERSEK A LÉPCSŐK CIKLUSBÓL

UTAK ÉS ÚTKERESÉSEK – DEBRECENI TAVASZI TÁRLAT

CZENTYÉNÉ ZOLNAI IRÉN,
PÁLFY PUTYU ISTVÁN ÉS PÁLFY JULIANNA MŰVÉSZETÉRŐL

MARGÓ – KÖNYV- ÉS FOLYÓIRAT-SZEMLE

MÚZEUMI KURÍR – KÉPES MŰVÉSZETI HÍREK

VITÉZ FERENC
irodalmi és művészeti
folyóirata

51. kötet
(38. megjelenés)

Néző • Pont

IRODALOM – KULTÚRA – MŰVÉSZETEK

VITÉZ FERENC

folyóirata

Debrecen, VIII. évfolyam; 2013. május–június
(51. kötet; 38. megjelenés)

Írja, szerkeszti és kiadja:

VITÉZ FERENC

✉ ferko824@gmail.com;

📍 Vitéz Ferenc PhD – 4027 Debrecen – Füredi út 67/B. Fszt. 2.;

☎ +36–20/965–2921

A Néző • Pont archívum fellapozható
a www.licium.hu oldalon és az Országos Széchenyi Könyvtár
Elektronikus Periodika Archívumában (www.oszk.epa.hu)

ISSN 1788–8034

A Kulturális Örökségvédelmi Hivatalnál a **163/2314/2/2011.** számon nyilvántartva

A folyóirat árus forgalomba nem kerül, de megrendelhető.

Megtalálható a könyvtárak olvasótermeiben, egyes múzeumokban, művészeti galériákban, közgyűjteményekben és közművelődési intézményekben, civil szervezeteknél, irodalmi kávéházakban, a Holló László-emlékhelyeken, a debreceni *BLONDEX Művészellátóban*, egyes kulturális és képzőművészeti események helyszínein.

NYOMTA: KAPITÁLIS KFT. – TULAJDONOS: KAPUSI JÓZSEF

A FOLYÓIRAT 51. KÖTETÉNEK LAPZÁRTÁJA: 2013. ÁPRILIS 15.

GRÁDICSOK XI. ÉNEKE

*(A 100 éve született
Weöres Sándor emlékére)*

Érzed-e még,
ahogy csillag alvad,
s az ellobbanó árnyékok szuszognak,
hallod?

Amerre lépsz, bokáig ér a harmat.

Sörénytáptintású lett az arcod,
csikó táncol, melléd hajol,
csábítja asszonyillat.

Felhőformájú tenger énekét
mint eleven hajnali zuhatagot
tarajozza homlokod fölött
a zsenge csipkehab.

Fürtös virágok égő erdejébe bújsz,
szertebomló bimbók mámorába
fűlsz a rózsaujjú ég alatt.

Kezek kísérnek: imádkozók,
szeretők, szorítók, madárszárnyú,
féltő, remegő kacsok.

Egyik tenyérben látod az óperencián
túli csillagot, a másokban
izzó kavics sistergett a bőrbe.

Benne só ragyog,
s míg áttetszik rajta valami
pőre és nemes messziség,
valami szökkenő kis csikómosoly
a hajnali csipkefényben,
belefájdulsz a szívedben
kéklő drágakőbe.

Holló László 1937-es grafikai jegyzetfüzeteiből

A folyóirat megjelenését támogatja:

NEMZETI KULTURÁLIS ALAP – DEBRECEN MEGYEI JOGÚ VÁROS KULTURÁLIS ALAPJA

A Lépcsők ciklusból
(dr. Kocsis István Tamás fotográfiáihoz)

ALVÓ KARMAZSIN ÉG

Alvó karmazsin ég alatt
kúszik mellém az áhítat.
Becsukom szemem, úgy lebeg
homlokom fölé ujjbegyed.
Tornyokat ébreszt, szinte fáj,
ahogy ébred a balga táj:
ernyedő mellű dombokon
márvány-loknikkal álmodom

(... ideki ég a házad, ég,
gyere ki, sóhajbuborék!)

Nem látok itt csak hét fokot,
s mindig hetet, hogy fordulok.
Fordulva lépek szüntelen,
lépéseimet kergetem.
Úzött vadászként szédülök,
panaszra nyögne két tülök –
a messzi erdő köldökét
hasítja föl az ordas ég.

(... ideki ég a házad, ég,
gyere ki, bimbóbuborék!)

Szűk falak közt az életem.
Mindig a lépcsőszéleken
dobognak izzadt hajnalok.
Halántékomba hang ragyog.

Sovány erembe peng a húr,
liliommetsző cifra dúr.
Hétfokú skálát lépek én
a múltam nyálkás peremén.

Leköptek, mert az én szívem
átütött nyirkos ingemen,
s bordáim lépcsővonalán
gyémántszikrákat vert a láng,
Égette hóhérok kezét,
lefejezték az estikét,
a pompás bíbor ünnepet
a zöld bárányos ég felett.

(... ideki ég a házad, ég,
gyere ki, rózsabuborék!)

Hóhér kezében holt virág,
s mormolok én még egy imát.
Állva a felső grádicson,
kapar a csönd a torkomon.
Hallgat most minden cifra hang,
s ámenre bűg a bronzharang.
Elhagytam hetvenhét fokot,
fönt már a sudár ég suhog.

Az Isten táncol és ragyog,
vállára vesz egy csillagot,
hamvait szórja mannaként:
úgy száll alá, mint szoknyaszél
fodrozódik, s a comb között
ismétlődnek a mennykörök.

(... ideki ég a házad, ég,
gyere ki, gyöngyházbuborék!)

Csillag ködéből hófehér
gyémántport fú az égi szél,
belepi limlom homlokom,
a szemem izzó mályvagomb.
Az Isten színt ad, hangot ad,
átfesti hiú hangomat:
cédrusvér csöppje hull, ha szól –
lentről a harang válaszol.
Én vagyok nyelve – úgy legyen:
szépüljön meg az életem

(... ideki táncolj körbe, s szállj,
napfényarkantyús kék madár!)

ÁTRAGYOG AZ ÉGI NYÁR

Kackiás fény motozza
a lépcsőhajlatba nőtt mohát.
Lustán süppedő, tengerszín
magányt csipkednek a hajnali
bíbor sugarak. S az aranysárga
lomb alatt madárdal is kél,
szerelmes csirregés lobogja
körbe ím a megkövült vágyak
legfölső fokát.

A lépcső tetején megállsz.
Lépni már nem tudsz tovább,
araszolni innen csak vissza
lehet, s innen igézed a habzó
fellegetek, innen ugorhatsz
az álmaid fölé, s veled
buborék remények szállnak,
míg bárányt dúdol a kezed.

Talpad még érzi a követ,
de már angyalok szárnyába
kapaszkodsz, forró gyöngyöket
keresel szavakhoz,
szót a raghoz, jelzők
helyett egy hiányzó létigét,
a létező hiányt nyitva szét
a szélben, az angyal vállára
simulva, s az onnan kibomló kék
pillantásnyi messziségben
ér a reggel.

Azt mondd, létezel,
s vagyok. Fénylek a fénnel,
hajnali vágyat illanok,
sóhajtasz, s én szállok júliusvirágú
fütytös szelekkel.
Kackiás fények csipkéin
átragyog az égi nyár, s a lépcső-
fordulókba nőtt, kopott,
zöld mohák helyén
virágot nyitnak
a csillagok.

Kocsis István Tamás fotográfiája a Lépcsők ciklusból

ZENE

Becsukom szemem,
és úgy hallgatom
szívverésed egy
tücskös hajnalon.

Amikor szóltak
hozzánk az egek,
és összegyűltek
békés seregek;

kezükből fegyver
helyett a hárfa
válaszolt rablók
ordas szavára.

Két szívverésed
közt meghallottam,
hogyan valaki sírt.
Bot vége koppant.

A márvány szélén
szinte már pengett,
ütemre, tánchoz
regölvén rendet.

Most szél hegedül,
röptét is hallod,
fölötte virraszt
kupolás hangod.

Kötekedsz faggal,
évődös a dérről,
szemedben lepke-
fényremegéssel.

Dalolva lépkedsz
a grádusokra,
s hajad az ének
rózsába fonja.

Becsukod szemed,
most én vezetlek.
A test muzsikál,
hallod? – Szeretlek.

LÉPCSŐS MAKÁMA

Velencében akkor nem tűntek föl a lépcsők. Az idő csalfa mámorában hazug lett minden. Én is az lettem – Velencében elfeledtem a múltam. Egy halott városban kerestem magam, és e fölcicomázott elmúlásba már belevakultam. Csak egy árnyék nyomába léptem, mikor bujkáló vágyam követtem; közben becsuktam a szemem, lagúnák szelét a homlokomra vettem – mily hűvös volt, s csípett, mint füttyös reggel az ábrándos pára. Körbenézek, leülök itt e kacérkodó, fényes és messzi semmi alsó fokára. Porzik már amott az égi fogat. Akkor lépek egyet. Lépek madárpihenyt, hogy jobban lássam a csillagokat.

VITA ET ANATOMIA

Maksai János pannója (152x324 cm) a Debreceni Egyetem Orvos- és Egészségtudományi Centruma Anatómiai, Szövet- és Fejlődéstani Intézete Anatómiai Múzeumában

Maksai János festőművész a múlt évben kapott megbízást dr. Antal Miklós professzortól, a DEOEC Anatómiai, Szövet- és Fejlődéstani Intézete igazgatójától, hogy nagyméretű pannót készítsen az Anatómiai Múzeum számára. A műalkotást az idén februárban installálták a közgyűjteményben.

Részletek Maksai János Élet és Anatómia című pannójáról

Fotók: KIRÁLY ZOLTÁN

CSILLAGÉNEK

Egyszer volt, hol nem volt, volt egyszer egy kertecske. Ez a kis kert egy lakótelep kellős közepén rejtőzött. Tündérek és varázslók, jótékony kis manók, furfangos legények és pöttöm királykisasszonyok népesítették be a kertet. A gyanútlan járókelők csak egy óvodát láttak, mikor elhaladtak mellette. Nem vették észre, hogy egy tündérkert növekedett erre az évek során.

Lakott itt két, mesés varázslatokra képes tündérkertész is, akik álruhát öltöttek, s óvónőnek öltöztek. Marcsi néni (akinek az eredeti neve Szabóné Tokaji Mária volt) és a segítője, Ildikó néni (akit Galgóczi Ildikónak neveztek), nagyon régen, már vagy tíz éve – amikor a tündérkert mostani lakói még meg sem születtek – elhatározták, hogy megtanítyják varázsolni a kis manókat is.

Szép volt a szándék, de hogyan tegyék? Összedugták a fejüket s tanakodtak. Egyik vállukon énekes madár, másikon pillangó sugdolózott. Talpuk előtt virágok hajladoztak, sütött a nap, falevelek táncoltak. Aztán a levelek lehullottak, esett az eső, majd a hó, még a hőember és a karácsonyfa is didergett. Amikor újra kinyíltak a virágok, és megszólaltak az énekes madarak, s arcukat lassan felmelegítette a tavaszi nap, eszükbe jutott valami.

Milyen csoda lenne az, ha ebben a szép kerek tündér-kertecskében egyszerre lenne itt mind a négy évszak! Ha pillangóként vagy madárként felröppennének a levegőbe, onnan egyszerre látnák a kertben a múltat, a jelent és a jövőt! Ha balra néznek, a telet, alattuk az éppen nyiladozni készülő tavaszt, jobbra tekintve pedig a nyár minden önfelelt kacaját hallják.

Csináljunk képeket! – mondták. – Tanítsuk meg varázsolni a kis manókat, hogy amit elképzelnék, az valóra is váljék!

Nosza, munkához kezdtek. Egy mestertanfolyamon már elsajátították a technikát, mellyel meg tudták szelídíteni a tüzet: rávenni arra, hogy ne elpusztítsa azt, amit a kert lakói megalkotnak, hanem éppen ellenkezőleg, ragyogtassa a fémlemezre felvitt színeket.

A tündérek maguk köré gyűjtötték a kis manókat, s úgy is lett: minden hónapban született legalább egy zománckép. Mindenki mást képzelt a színekbe és alakokba, de a varázslat egyformán működött.

Az egyik manó ügyesebb volt, mint a másik, de a másik ötletesebb, mint az egyik. Volt olyan manó, aki nagyon érzékeny volt, egy másik manó játékosabb, a harmadik gondos és figyelmes. Mindenki tehetséges volt, kitartást is tanultak a manócskák, együtt mozgott a kéz és a szem, a kezet és szemet pedig a lelkük irányította.

A manók még nem tudták, mi az a lélek, de mikor képet

készítettek, érezték, hogy saját magukból tesznek hozzá valamit a kerthez. Hogy a virágok és a pillangók vágya úgy változik képpé, mint egy sóhaj.

De nemcsak az álmaik változtak képpé – nem bizony. A varázslat lényege nem ebben rejlett. Ahány lemezt megfestettek, ahány képet kiégettek, épp annyi színnel, figurával lett gazdagabb a tündérkert.

Ha valaki egy gombát festett, amint kiégette a kemence a képet, gomba nőtt a kertben. Ha pillangó szállt egy virágra, már az utolsó karcolásnál nyíltni kezdett a virág, mely olyan volt, mint egy napkorong, és a kert végében felröppent a pillangó a fűből.

Az se volt baj, ha ős végén nyílt ki a margaréta, vagy tavasszal kezdett egy hóember nevetni; ha egyszerre sütött a hold és a nap; vagy a hulló levél helyén azonnal kibújta a rügy.

Miért is lett volna baj?! – Hiszen a kertben egyszerre volt jelen mind a négy évszak, és a gyerekek egyszerre látták magukat játékos manónak, furfangos legénynek, pöttöm királykisasszonynak. Sőt, sokan tündérnek vagy Csipkerózsikának varázsolták magukat, mások hajóskapitánynak vagy űrhajósoknak.

Marcsi néniék készítették nemrég egy leltárt az új lakókról. Száznál is több képet számoltak össze. Harminckét furfangos kislegény és királykisasszony készített a képeket az eltelt egy vagy két esztendőben. Ennek lett az eredménye most ez a Csillagének.

Enikő és Emili; Zsolti és Balázs; Luca, Csenge, Laura és Bernadett; Alexandra és Lizett; Hanna, Rebeka Gréta és Melitta; Dávid és Bence; Niki, Nati és Lili; Kornél, Dominik és Balázs; Saci, Nóri, Zita és Vivien; Gréti, Tündi, Niki és Dorka; Blanka és Kata. – Remélem, nem hagytam ki senkit, de ha mégis, a tündér azért van itt, hogy megvigasztalja azt, ki elszomorodott. Mert a varázslat nemcsak a fantáziát fejleszti, nemcsak a harmóniát a kéz, a szem és a lélek között, hanem arra is képes, hogy legyőzze a szomorúságot.

Ilyenkor megjelent a szivárvány is az égen. Egyszer virágot melengetett a hóna alatt – néha nem is egyet, hanem egy nagy virágmezőt –, másszor madarak tollához ért, vagy a lányok haját fésülte a fény, de az volt a legszebb, amikor a szivárvány egy szívből bodorodott ki az égre, s az egész tündéerkertet körbefonta és beragyogta a nevetésével.

Marcsi néni szeme sarkában megjelent egy könnycsepp. Nem a szomorúság, hanem a boldogság könnye volt ez. Arra gondolt, amikor útra bocsátotta a kis manókat (furfangos legényeket s pöttöm királykisasszonyokat), hogy bármelyikük képes angyalt varázsolni, ha erre mutatkozik szükség. Mert ők meg tudják szólítani az angyalokat. Ki sem kell mondaniuk, elég, ha gondolnak rá. S az angyalok ajkáról fölcsendül a csillagének.

Kérjétek csak meg ezért bátran a gyerekeket, ha véletlenül szomorúak vagytok. Ők majd szivárványt varázsolnak szívből az égre, s boldog sóhajukkal röptetik utána az angyalokat.

*Elhangzott a debreceni,
Sinay Miklós Utcai Óvoda
Jerikó Utcai Tagintézménye
óvodásainak alkotásaiból az
Újkerti Könyvtárban 2013.
február 19. és március 15.
között rendezett tűzzománc
kiállítás megnyitóján*

HAIKUK – GYEREKEKTŐL

Labirintus

Mennyi kanyar és
mennyi folyosó van itt!
De hol a kiút?

Seel Helena 3.b

Vidámság

Mosolygok, de jó!
Ezt úgy hívják, vidámság.
Vidám vagyok hát.

Miklóssy Katinka 3.b

A kiselefant

A kiselefant
állatkertben született.
Örömműnep ez!

Zeke László 4.b

Kedves meghívásnak tettem eleget 2012 novemberének végén: a debreceni, Ibolya utcai Általános Iskolába hívtak író-olvasó találkozóra. A könyvtárat megtöltötték a 10–12 éves gyerekek. A találkozó első részében *Az esőnek lába van...* című gyerekvers-kötetemből olvastam föl, közös, a versírásba is beavató játékra invitálva közben a kisdíjakokat. Majd haikukat írtunk, és mindenkinek volt lehetősége elő is adni a szerzeményét. Időközben újra megkértem az iskola érintett pedagógusait, hogy az ott született haikukat egészítsék ki újabb, különböző évszakokhoz kapcsolódó miniatűrökkel is gyerekek. Ezt az összeállítást kaptam ajándékba, melyet most az olvasókkal is megosztok. (A szerkesztő: Vitéz Ferenc)

Tavas

Várom a tavaszt.
Kivirul a természet,
szeretem nagyon.

Kókai Máté 3.b

Haiku három évszokról

Tavas, ravasz vagy.
Nyár, elegendem van mára!
Ősz, ősz sok a csősz!

Dáni Diána 3.b

Szellő

Érzed arcodon,
nem láthatod szemeddel,
láb nélkül megy el.

Ulics Bence 3.a

Véreb és veréb

Véreb és veréb –
eléggé szokatlan kép
tárul így eléd.

Kun Zsombor 4.a

Haiku

Várom a telet,
a nagy, hófödte teret,
a fehér leplet.

Kovács Anna 4.b

A tűz

Meleg, éltető,
a tűz ez a nagy erő.
Szívmelengető.

Szőke Zsombor Máté 3.a

Két haiku

Zuhog az eső,
nincsen nálam esernyő,
elkeserítő.

Napos az idő,
nem ázik be a tető,
nem kell esernyő.

Gajdics Judit 4.a

Szójáték

Teknős, a Bendős
nem volt még egy esztendő;
nőss lett és nem hős.

Dallos Lili 4.b

Évkör

Jönnek sorban ők,
tizenketten felváltva,
körbeforogva.

Tóth Richárd 4.a

Ősz

Ősz van, ez a jó,
leveleken száguldó.
Itt az ősz, örülj!

Csige Noémi Fanni 3.b

Ősz

Szőlőszüret van.
A finom must készen vár,
szép a délután.

Angyal Ákos 3. b

Tavaszi

Tulipán nyílik,
meg a gyönyörű írisz,
illata pompás.

Szabó Emese 5. b

Tavaszi

Csicsergő madár
vígán repdes fenn a fán,
mint tavaszvárás.

Szunai Lili 5.b

Tél

Hulló hópelyhek
ringadozva táncolnak
hajnalhasadtán.

Salga Mirtill 5.a

Ősz

Szeptemberi ősz:
kezdődik az iskola.
Kint ül már a csász.

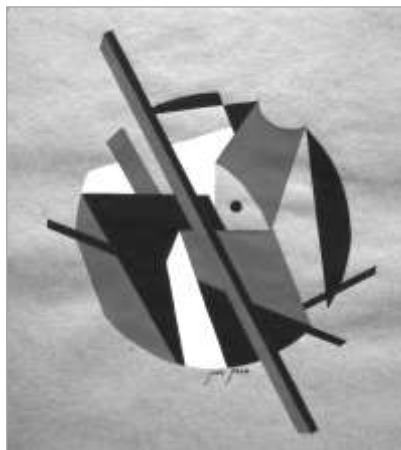
Jánosy Zsófia 5.a

A ZENE MÉRTANA JÓZSA JUDIT MŰVÉSZETÉBEN

Egy viszonylag hosszabb bevezető esszé írására kért a debreceni születésű, 1982 óta Párizsban élő Józsa Judit festőművész új katalógusához, melynek képanyagát az elmúlt egy évtized munkáiból válogatta. A cím is hosszabb lett (*A mértan, a zene és a kép. A geometrikus dallamiság, avagy a zene mértana Józsa Judit művészetében*), s azt most ugyanúgy rövidítettem, mint a szöveget.

Józsa Judit Párizsban kézműves selyemfestéssel, majd táblakép restaurálással foglalkozott (ehhez külön segítséget nyújtottak a Louvre nagy mesterei – s ő is a Louvre hivatásos másolóművészeinek sorába tartozik). 1994-ben utazott Nepálba és Tibetbe, hogy a tibeti gouache technikát és mandalafestészetet tanulmányozza. Ez után gazdagította arzenálját a pasztellel, s 2003. évi megalakulásától kezdve tagja a Debreceni Pasztellfestők Egyesületének. 2004-ben díszletfestő diplomát kapott. 1996-tól kezdve rendszeresen állít ki különböző galériákban és szalonok keretében. Több mint harminc szalon- és galéria-kiállításon vett részt Franciaországban, Magyarországon, Lengyelországban és Portugáliában.

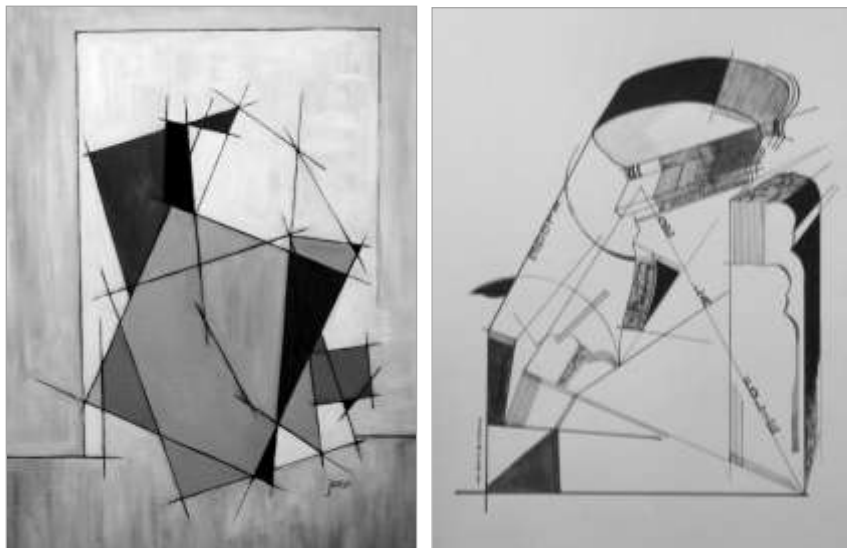
Mintegy ars poetica gyanánt fogalmazza meg, hogy a geometrikus formákon és a perspektíván keresztül, a zene állandó jelenlétével kívánja tapinthatóvá tenni emlékeit s ábrázolni jelenidejét. Ezzel nemcsak a keleti filozófiához fordul, de a középkori skolasztikus hagyományokat is követi. A geometriában rejlő szépségelv transzcendens kiteljesedést kap az építészetben, s a zenei építkezésben is jelen van a létezlények összekapcsolásának szándéka. Ha a mértani forma, mint az immanens létezés szabályozó keret, a transzcendens kiteljesedés státuszára tör,

a képstruktúra egésze a „szférák zenéjeként” kap szimbolikus jelentést. Tehát a geometrikus egyúttal szimbolikus, mert épít a megfelelésekre. A külső és a belső, a hangulatok és az érzéki benyomások közötti párhuzam mutatja meg a dolgok abszolút jelentése (az idea), illetve a közvetlen, érzéki kifejezés közötti kapcsolatot. S noha a szimbólumok nagyrészt a látomásban gyökereznek, szűkség mutatkozik a látomások fegyelmzésére is.

Józsa Judit: Kompozíció

Ez a szándék egyrészt a geometria, másrészt a muzikalista felfogás felé vezet. Józsa Judit művészetében ez a kétféle szemlélet szervesül egymással. Az ábrázolás térbelisége és a zenei „tartam” időbelisége vetül egymásra. Az emlékezés nem a múltba való visszatérést jelenti, hanem a múlt behatolását a jelenbe. Igaz, hogy Józsa Judit művészetében a „geometrikus dallam” – a „zene mértana” – egy erős időtlenség-képzetet ébreszt föl a nézőben, az *in memoriam* jellegű lapokon (*Erasmus*-sorozat) vagy a társadalomkritikai kompozíciókon (*képes szovjet-pamfletek*) ugyanúgy, mint a szürrealista reminiszcenciákon és a deszakralizáló /depoetizáló olajképeken a múlt „betolakodása” a jelenbe új értelmezéseket inspirál. A zene állandó jelenléte tehát strukturális vezetőként kívánja meg a befogadótól az újabb képolvasatokat.

Józsa Judit: Jazz (balra); Erasmus (jobbra)

A konstruktívizmus és az absztrakt expresszionizmus az ábrázolást az ideák világára csupaszítja vissza. Az idea elvonatkoztatott formában a geometrikus absztrakció szintjén jelent meg. A muzikalisták, akik a geometrikus festészet képviselőivel szinte egyszerre jelentkeztek, annak a lehetőségét faggatták, hogy a képzőművészet miként lehet képes a zenei minőségek kifejezésére. Lehet-e a képzőművészet eszközeivel a zenét ábrázolni vagy megjeleníteni? – Erre a modern művészet története egyértelmű igennel válaszolt, de Józsa Judit is megadta a saját

válaszait. S ennek jobb megértéséhez a művész keleti tanulmányújtjához térjünk vissza. Mandalafestő mesterét 1994-ben ismerte meg Kathmanduban, aki otthonában, Bakhtapurban fogadta őt. A mandalakép világmodellként és harmonizáló erőként is segíti az ember (a mikrokozmosz) helykijelölését, illetve önértelmezését egy tágabb összefüggésben (a makrokozmoszban). Ezt a szellemi és anyagi világot jelképező alapformákkal (kör és négyzet), valamint a szimbolikus színek alkalmazásával lehet érzékeltetni. Mint egy kozmikus diagram: a mandala egy fajta szakrális jelentést kap, és rokonságba lép az ikonnal.

Egy hosszabb ciklusban, a Bach muzsikájának inspirációjára festett képeken hozta összhangba a mandalaszemléletet és a geometrikus ideábrázolást, ösztönyszerűen a muzikalizmus érzéki alapelvét valósítva meg. A statikus és a dinamikus egyensúly azután a többi sorozatot is irányította. A formák egymás közötti viszonyának érzékeltetésén túl, a dinamizmus a különböző kompozíciós témák egymás utáni változataiban is hasonló erővel hat, mint az egyes képeken belül.

Józsa Judit metszeteinek egy csokra a mértani formát a mágikus realista (egyúttal szimbolikus) ábrázolás felé viszi azzal, hogy a térfigura plasztikus, alakítható és képlékeny elemmé változik. A dinamikus mozgás a folyamat ábrázolásában ugyancsak szemléltethető – egy kompozíción belül erre a *Perpetum mobile* tesz kísérletet. Ezzel szemben a sorozatban gondolkodás azt illusztrálja: hogy a konkrét figura miként tud redukálódni annak csupán egy-egy elemére. Az *Erasmus*-sorozatban jól megfigyelhető ez a redukció: nemcsak a pozitív és negatív játékkal, de a rész és az egész viszonyával is játszik a művész. A szimbólum mögött rejlő metafora egy árnyaltabb alakzati struktúra felé fordul: egy-egy lapon a metonímia és szinekdoché megvalósulásait látjuk.

A gouache képeken Józsa Judit eljátszik a montázs eljárás lehetőségeivel is. A formai mellett megjelennek a szójátékok és a képi pamfletek, melyek a keleti blokk egykori szovjetdiktatúrájának ironikus kritikáját is adják. Ebben a kontextusban sajátos jelentést kap a *Kompozíció* (mely maga a tiszta dekompozíció) és az *Egyensúly* (ott az isteni átváltozik démonivá, s az „isteni architektúrából” a kommunista mítosz szerinti heroikus tett, pszeudo áldozatvállalás lesz).

Józsa Judit: Diktátor

A pasztell kompozíciók geometrikus és zenei mozgásérzékeltetéséhez ugyanolyan módszeresen alkalmazza a hagyományos formákat és műfajokat (csendélet, enteriőr, lépcsők, Szajna-part), mint az elvont alakzatokat. Ám ez a tisztán geometrikusnak tűnő formaháló csak részben marad meg vonalként és a színnel együtt mélységet kapó téri elemként (*Mikrokozmosz*), mert ügyesen alkalmazza a művész a trompe l'oeil technikáját is (*Önarckép*). A felülnézeti, egyúttal absztrakciós perspektívából ugyanúgy kirajzolódik a város lát- (*Párizsi háztetők*), mint a tánc képe (*Pas de deux*). Utóbbi műveknél a téma finomsága áll izgalmas és termékeny feszültségben a mértani kifejezés hasítóan fegyelmezett voltával.

A festmények részben a többi technikánál látott témákat ábrázolják és műfajokat jelenítik meg. A *Játék*, a *Jazz* és az *Álmatlanság* a „klasszikus” geometrikus szerkezetet követi, e képek ugyanakkor mozgásban tartják nemcsak a szélességet, hosszúságot, mélységet (mint Isten geométer létének skolasztikus attribútumait), de az optikai látszatok játékában a forma fegyelmezettségét az elmozduló, amorf kontúrok és belső transzpozíciók oldják föl. A *Teremtés* című kép egyébként konkrétan is utal az isteni (itt jézusi) tervezésre, hiszen az ikon mellett a „tervrajz”, egy geometrikus kompozíció áll. „Szovjet-ikonnak” tekinthető a klasszikus beállítású Lenin-kép, amely címével (*Kívülről fújni*) és applikált szöveg-idézetével (*Lenin élt, Lenin él, Lenin élni fog*) egyaránt arra mutat, hogy ez a múlt több szinten is a jelenbe kíván tolatkodni. S nem csak az időben. A *térben* című kép vonalasan negatív figurája a Lenin-alak lett.

Józsa Judit: Térben

Az olajfestményeknél nem csupán a szürrealista tradícióval kell szembesülnünk, de mindazon elődök és korszakok művészetének (re)kompozíciós újragondolásával is, melyeket a figurális és geometrikus szürrealizmus palettájára vett. Csupán néhány példát említek a képi idézetekre és azok újragondolására. A *Titkos kert az Angyali üdvözet* állandó, noha háttérben hagyott tere. A *Melankólia* témája szintén a reneszánsz óta van jelen, sőt a csend sajátos alakzataként a francia művészetelméletben és a német romantikában is meghatározó szerepet kapott, és a dűreri melankóliától vezet az út Magritte és a modern művészetek

provokatív melankóliájáig. Ugyanitt fedezi föl a néző a gondolkodó-motívum klasszikus és referenciális toposzát, a *memento mori* szimbolikus felszólításához társítva. A *Kimerültség* és *A kék angyal bukása* egyrészt a szituáció, illetve az ismert szimbolika alapján viszonylag könnyen értelmezhető. Az utóbbi képnél több mitopoetikus réteg fedezhető fel: jelen van Ikarosz bukásának motívuma ugyanúgy, mint a boldogság kék madaráé. S a bukás tere a maga fekete-fehér mezőivel ugyanúgy emlékeztet az életnek nevezett sakkjátszma helyszínére, mint egy végtelenített klaviatúrára, melyen a gyászinduló hangjai is fölcsendülhetnek.

A szürreális abszurd, az emberi, lelki és társadalmi mélyvalóság határán mozgat bennünket a művész, akár a visszatérő látomások keretében a Szovjetunió és a kommunizmus „geometrikusan” fegyelmezett kísérteteit. Az elmúlásképzetek és az ideológiai szörnyek itt is folyamatosan betolakszanak a kép nyitott jelen idejébe. S nem véletlenül kapta címként *A mozdulatlan élet* szókapcsolatot Józsa Judit festménye a pipázó bábemberrel és a háttérben a vörös tankerhajóval. A viszonyok e szofisztikált rendszerében minden külső, látható, természeti dolog

vagy jelenség statikus. A dinamikus létmód ugyanis nem kívül, hanem az emberen belül valósul meg. Tehát a geometria és az a bizonyos zenei mértan, mely modellezheti a világ működését is, nem más, mint az ember lelke.

Józsa Judit: *A mozdulatlan élet*

(Az eredeti, terjedelmesebb tanulmány angolul és franciául jelent meg, Catherine Fay fordításában. CATHERINE FAY műfordító sokat tett a 20. századi magyar irodalom franciaországi népszerűsítéséért, más művek mellett Krúdy Gyula és Márai Sándor munkáit – A nővér, Idegen emberek, Bébi vagy az első szerelem – fordította francia nyelvre.)

A CILINDERES FÉRFI GONDOLATAI

(Józsa Judit pasztell képéhez)

lélekroppantó vak telek elől menekültem ide a padlástatók alá a törött cserepeken átszűrődő fényben mohón cikáznak előttem a porszemek negyven éve nem járt senki itt mégis olyan friss a por mintha most lépett volna bele az időbe az emlékekből kisarjadt gyermek mint ósdi szellő a padláson a fényben mindig kutattam kopott bőröndök s dobozok mélyén fényképek csókok bábok felbontatlan borítékok után mindenütt titkot reméltem amikor megláttam a cilindert csalódtam mert nem volt mellette varázspálca csak egy törött tükör s azóta néha föl is teszem a tükörszilánkot előveszem egy fiatal nő sápadt fényképe mellől kiről soha nem tudtam meg ki volt pedig elképzelttem már ezer alakban s hiába teremtek neki életet találgatok csak hogy szülehettem volna másnak s tudom-e ki vagyok én ilyenkor sír a fény

MARGÓ

ZEMPLÉNI MÚZSA
2012/nyár, ősz, tél

A 2012. nyári, őszi és téli folyóirat-köteteit tartom kezemben, restanciám pótolandó, időrendben haladok, s előbb a képzőművészeti kínálatot lapozgatom. *Időtlen idő* című írásában – egy személyes hangú, tíz évvel korábbi, kazincbarcikai megnyitó első közlésével – emlékezett Dobrik István a 2012. februárban, 66 éves korában elhunyt Mezey István grafikusművészre. A nyári *Zempléni Múzsát* Mezey István 14 grafikája illusztrálja. Ugyanitt olvashatjuk

P. Vas János tanulmányát (*A betyárvilág társadalmi háttere, kiterjedése és korszakai Magyarországon*); és kiemeljük Koncz Gábor jellegzetesen problémaorientált vitairatát – *Változás-menedzsment a kulturális intézményekben* –, melynek kulcskifejezései a *fegyelem* és a *biztonság*, az *átgondoltság*, illetve a *diszciplináris megalapozottság*, vagy a *negyedik dimenzió*ként megfogalmazott *humanizálás*, a *derű* és a *bölcsesség*. Viga Gyula a néprajzkutató Dankó Imre tudományos örökségét veszi számba; Kőhádi Zsolt az 1960-as és '70-es évek magyar filmművészetében is megjelenő plein air szemléletéről szól; Bolvári-Takács Gábor pedig Nádasi Myrtille emlékiratait szemléli.

A sárospataki folyóirat őszi számában Fazekas Balogh István Mladonyiczky Béla szobrászművész pályáját mutatja be, „*Vállalom kell, hogy kifogjak a sorson*” címmel (a lapot a művész 16 színes és fekete-fehér reprodukciója illusztrálja). Az őszi *Múza* vezető írása Bába Szilviáé (*Magyar identitás az Amerikai Egyesült Államokban*), s számomra is újdonságot kínált Kőhádi Zsolt filmkutatásainak újabb eredménye (*A naiv film a hetvenes évek magyar filmművészetében*). A naiv művészet hatását föl lehet lelteni az 1970-es évek magyar játékfilmjeiben is. S igaz, hogy Csontváry naiv művészként való megítélésében eltérések mutatkoznak (nem föltétlenül meggyőző az őstehetség és az „ősbolond” párhuzama), Huszárik Zoltán *Csontváry* című filmje (1979) azonban a művészi feldolgozás szempontjából irányította rá a nagyközönség figyelmét is a kérdésre. (Hubay Miklós készítette amúgy az első filmnovellát róla; Seregi László balettet alkotott *A cédrus* címmel.)

S visszább is kell menni a Huszárik-műnél, például a Gyöngyössi Imre rendezte *Meztelen vagy* című filmhez (1971), melynek Bódy Gábor volt a dramaturgja, s mely a játékfilmjelleg ellenére is több antropológiai, illetve dokumentumfilmessé vonatkozást mutat föl. Az igazi naiv festészetre referáló „naiv film” egyébként a naiv festményeknek is fontos szerepet ad, ezért emelendő ki Balázs János képi világa, mely Kende János fotografálási módszeréhez is modellt kínált a fizikailag és a képzeletben belakható világ egy fajta „optikai” összefoglalásaként.

A *Zempléni Múzsza* téli száma (ennek címlapképét kölcsönöztük a recenzióhoz) Rézművesné Nagy Ildikó művészi világát mutatja be, Bordás István segítségével. Fodorné Molnár Márta *Modern táncművészeti törekvések Európában és Magyarországon a 20. század első felében* címmel közöl tanulmányt; a lap vezető cikkét pedig Gulyás Péter Pál jegyzi (*A Baba-Babba. Gyermekisten a magyar őshagyományban*).

A PATAKI DIÁKVLÁG ANEKDOTAKINCSE V.

*Sárospataki Református Kollégium
Alapítvány, 2012., 292 o.*

Létezik a sajátos „pataki szellem” (mint a „genius loci” fogalma), melyet leginkább a 2011-ben fennállásának 480. évét ünneplő Sárospataki Kollégium őríz és sugároz. „Hogy ez a szellem mindmáig mennyire élő és eleven, annak sok egyéb mellett az is egyik bizonyítéka, hogy szinte kifogyhatatlan az a sok-sok vidám és szomorkás, tanulságos vagy csattanós történet, amely az ősi falak között és környezetében történt; hagyományozódik tovább és válik közkinccsé, mint a *pataki diákvilág anekdotakincse*” – írja a bevezetőben Király Zoltán, a kötet egyik szerkesztője. Ő már nem élhette meg a munka kiadását, mert 2011. április 4-én elhunyt. A szerkesztő-bizottság a munka folytatásával és megjelentetésével is tisztelgett emléke előtt.

Ez az ötödik kötet azonban egy hosszabb időszak egységes gyűjtőszemléletét reprezentálja – az első kötet még 1927-ben jelent meg, a második 1930-ban. A kommunista diktatúra 1951-ben megszüntette a Teológiai Akadémiát, 1952-ben

államosította a Református Gimnáziumot. 1960-ban azonban újjáeledt a Pataki öregdiákok Baráti Köre, 1975–78 között négy alkalommal tartottak anekdotaestet, így gyarapítva a lejegyzett anyagot, melynek gondozását Harsányi István fiatalabb kollégáira bízta. A pataki diákok világtalálkozójának alkalmából 1996-ban jelent meg a harmadik kötet, majd a negyedik 2001-ben látott napvilágot. Az eltelt egy évtized alatt is számos régi és új anekdota kívánczolt a gyűjteménybe, így jelent meg a legfrissebb kötet, tanúskodva a pataki szellemiségből fakadó egészséges humorról és bölcsességről is. A közel 200 anekdota gyűjtői és szereplői közti eligazodást névmutató segíti. A kötetben 30 reprodukció is szerepel: emléktáblák, szobrok, reliefek Patak és a régió neves alakjairól.

TOMPA MIHÁLY TIZENÖT VERSE

Szabó László István rajzaival

*A Hegyibeszédesek Baráti Társaságának
Füzetei 16., Mohács, 2012.;*

szerkesztette és a bevezetőt írta:

IMOLAY LENKEY ISTVÁN

A 195 éve született Tompa Mihályra emlékezett a mohácsi szellemi kör, melynek motorja dr. (Imolay) Lenkey István. A Pro Gömör-díj is a szülőföldi hagyományok ápolására kötelezi, így a rimaszombati születésű, a sárospataki kollégiumban tanult, keleméri, majd hanvai református lelkészként is szolgált költő, Tompa Mihály kultuszát szintén régóta ápolja. A 8.

füzet már adott egy nagyobb összeállítást a versekből (*Az én Tompa Mihályom* címmel), ezúttal a társaság által válogatott verseket (köztük *Az erdei lak*, *Borozás közben*, *Forr a világ* című költeményekkel és évszakos dalokkal) Szabó László István illusztrációival adták közre.

SZÓKIMONDÓ – *Hajdúszoboszló kulturális havi folyóirata* – 2013., első negyedév

Az első negyedév három folyóiratszámot jelent, s belépve a 18. évfolyamba, immár a 200. számon is túljutva, örömmel nyugtázzuk: még megmaradt a kis fürdőváros igénye és lehetősége kultúrát teremteni és formálni, pótolva egyúttal azt a hiányt,

mely a mai, régiós szellemet fojtogatja. A hajdú-bihariaknak nincs olyan havilapja, mely rendszeresen velük foglalkozna, értük tenne és érezne. Szoboszlói lapról van szó, ám a rendszerint 40 A/4-es oldalon közölt írásoknak csak a fele szorosan vett helyi érdekű, a többi szellemi értékorientációkat kínál a távolabb élőknek is.

Épp ezért a 2013. esztendő első háromhavi Szókimondó-szemléjét úgy jegyzem föl, hogy a nem helyiek érdeklődési körét nézem, nem föltétlenül bontva hónapokra az ajánlatot sem. Kiemelendő a nyitótárcák (Bálint Csaba, Papp András) mellett a nyelvművelő rovat (Arany Lajostól, aki gazdag összeállítást kínált Wass Albert publicisztikájának retorikájából). Vida Lajos ismerteti Tóth-Máthé Miklós bibliai témájú novellakötetét, s rendszeres munkát kap itt Erdei Sándor. Ozsváth Sándor, Bakó Endre, Tóth Dénes és Bényei József egy-egy új könyvét (tárcák és kisesszék mellett Hajdú-Bihar megyei irodalmi adattárát, illetve a helyi újságírásról s a debreceni színjátszásról szóló műveket). Tóth Dénes az *Érzeki színház* című kötetéből ad előzetest, Kövesi Péter íróként

ered „a csodaszarvas nyomába”. A szépirodalmi rész Kádár István, Várnay-Nagy Orsolya verseit, Gőz József tárcáját adja; itt jelent meg több versepizód a *Lépcsők* című ciklusomból. A lap rendszeresen mutat be kézműveseket és népművészeket (az idej első számokban a Junior Prima-díjas szövő népművész Dede Orsolyát és Galánfi András fafaragót, a Népművészet mesterét). Egyébként pedig miért ne szolgálna mások épülésére a történelmi és helytörténeti rész, miért ne okulhatna más is a dokumentumként közreadott, a Szoboszlói Galériában rendezett tárlatok megnyitó szövegeiből?! A hely szelleme egyre messzebbre sugárik...

AGRIA – 2013/TAVASZ; *főszerkesztő:* KÖDÖBÖ CZ GÁBOR

A 70 éves Kiss Benedeket köszönti mások mellet Vasy Géza, Serfőző Simon, Fecske Csaba, Iancu Laura, G. Komoróczy Emőke, Ködöböcz Gábor, Madár János, Németh István Péter, Szokolczay Lajos, Véghelyi Balázs az Egerben szerkesztett negyedéves folyóirat, az *Agria* idej tavaszi számában, verssel, tanulmánnyal, esszével, portrévázlattal.

Legutóbb még köszöntötték a 60 éves Cseh Károly költőt, műfordítót, most pedig a közelmúltban elhunyt alkotót búcsúztatták a tisztelők és pályatársak, köztük Anga Mária, Bíró József, Bozók Ferenc. Az *Agria-exkluzív* rovatban *Hetven év az irodalomban* címmel beszélget Zsirai László Bíró Andrással; s egy másik interjúban (Bozók Ferenc jegyzetfüzeténél) hetvenen túli helyzetképet kapunk Serfőző Simonról, „*Ha élni akarunk, segíteni kel magunkon, nem adhatjuk fel*” címmel.

A *Műhely* rovat közli Bertha Zoltán tanulmányát (*Tamási Áron, a mindig hazatérő*) – ez az írás indítja a főntebb bemutatott, Tamásiról szóló tanulmánykötetet, s első megjelenési helye a *Bárka* című folyóirat volt 2006-ban. Kiemeljük még Gittai István, Sárándi József, Demeter József verseit, Csontos Márta tanulmányát – Reményik Sándor költészetéről (*A kötelességvállalás mint a küldetéstudat attribútuma* Reményik A *műhelyből* 1924-es ciklusában). Kődöböcz Gábor ismét az általa kutató Kányádi-költészet empatikus értelmezéséhez kínál újabb kapaszkodókat a „*rigófüttynek volna jó / lenni bár egy hangnak*”. *Empíria és fantázia Kányádi Sándor gyermekverseiben* címmel.

TÓTH DÉNES: ÉRZÉKI SZÍNHÁZ

*Tóth Dénes Árpád Füzetek V
Révai, Bp., 2012.; 96 oldal*

A szerző legújabb kötetének bemutatója idején éppen 30 esztendeje, 1983. március 15-én mutatkozott be Debrecenben a szocializmus idején a város első (az ország második) kulturális egyesülete: a Vojtina Bábszínház, a Lux zenekar, az Unió Mozgásszín és Oláh Tibor fotóművész alkotta Pódium Műhely. Első összművészeti előadásukat *Atlantisz* címmel mutatták be a Kossuth téren. A jubileumon Szabó Tibor, a Pódium Műhely Egyesület elnöke mutatta be a bábszínházban Tóth Dénes (az Unió Mozgásszín volt művészeti vezetője) 1972–2002 között Debrecenben létrejött amatőr és alternatív produkciókról szóló *Érzéki színház* című könyvét.

KISGRAFIKA 2013/1. szám

A Kisgrafika Barátok Köre Grafika-gyűjtő és Művelődési Egyesület lapja. Megjelenik: évente négy alkalommal; felelős kiadó: Palásthy Lajos titkár

Horváth Hermina 2002-ben dr. Soós Imre részére címzett metszete látható a folyóirat első negyedévi számának címlapján, belül szintén több, neki dedikált exlibris látható. Ezzel is emlékeznek a társak a lap egykori munkatársára – Dr. Soós Imre 1960 őszén lett tagja a Kisgrafika Barátok Körének, és a *Kisgrafika* folyóirat társszerkesztője volt. Idén márciusban lett volna 92 esztendő, de két hónappal korábban, január 27-én elhunyt. Önéletrajzát még 2009 decemberében adta át Palásthy Lajos titkárnak, aki az emlékező összeállításban adta közre azt. Ebben is kiemelt szerepet kapott az a 60 év, melyet Van Gogh munkássága tanulmányozásának szentelt. Ő fedezte föl azt, hogy a világon az első Van Gogh érmet Ferenczy Béni mintázta 1936-ban. Közel 20, Van Gogh-foglalkozó kéziratát őrzik Amszterdamban, Otterlóban és Párizsban. Saját gyűjteménye Van Gogh-dokumentumainak (folyóiratok, könyvek, katalógusok) száma meghaladta a 600-at. Ez az anyag a Szépművészeti Múzeumba került, nagy segítséget adva az ott 2006-ban megrendezett *Van Gogh Budapesten* című kiállítás előkészítéséhez. Több, általa rendelt érmet és könyvjegyet őriz Neuen városának Van Gogh-gyűjteménye is.

Fery Antal 1970-ben készített fametszete (Op. 647). Az ex libris Dr. Soós Imre egyúttal Van Gogh in memoriam lap is

Emlékező sorok Dr. Soós Imrére

Imre bátyám – aki távolról fogadott szellemi barátjává – január 16-án még postázott egy lapot, azt írván, ha „csoda” történe, úgy jelentkezik. Amit pedig a megtiszteltetésről írt, kapcsolatunkat illetően, azt inkább én érzem, és hálás vagyok érte!

Levelei arról tanúskodnak, hogy mind gyakrabban vonult „kényszer-pihenőre”, de az ilyen időszakokat is hasznosan töltötte, például a házi könyvtárral szembeni restanciák ledolgozásával. S igen szorgalmasan válaszolt a postára, küldeményekre, ama becsületes generáció tisztos tagjaként, amely hitt az írott (sőt, a kézzel írott!) emberi szó erejében is.

2012. augusztus 12-én jegyezte föl a folyóiratomról, melynek lelkes és pártolól olvasója volt, hogy az a „LÁTÓ PONT” címre is kérdésesült. „Ugyanis ebben sokirányú tájékoztatást kapok az ország kulturális eseményeiről, melyek egyáltalán nem jutnának el hozzám. (...)

Köszönöm, hogy lapodban alkalomadtán rám veted tekintetedet, de azért is hálás vagyok, hogy az ex libris ügyének arany fokozatú támogatója lettél.” – Nos, a hála miatt idéztem Imre bátyánkat, s hogy azt is üzenjem: az élete volt csoda, legalább is azt bizonyította, hogy maga az ember tud tenni bármit is azért, hogy az élete csoda legyen.

Dr. Soós Imrére emlékezett még Csiby Mihály és Ürmös Péter, majd Vasné Tóth Kornélia elemző-értékelő írása olvasható a Kisgrafika Barátok Köre 2013. februári kiállításáról, melyet a fővárosi Szabó Ervin Könyvtárban rendeztek. Az esemény egyúttal emlékező keretet kínált az éppen 100 éve, 1913-ban rendezett nemzetközi exlibris kiállításához, mely az első ilyen alkalom volt hazánkban.

Salamon Nándor – szintén hosszabb cikkében – egy répcelaki jubileumról számol be. Az ottani Répce Galériát ugyanis 10 éve nyitották meg, s az évi 10 kiállítással elérkeztek a 100. megnyitóhoz, amely nagyjából száz év magyar grafikájából válogatott!

*Kőhegyi Gyula 2003-as exlibrise;
in memoriam Van Gogh, Dr. Soós
Imrének címezve*

MAGÁNY

(Várkonyi Károly fametszetéhez)

Félsz most, ha nem féltél volna eddig,
az idő ellopta arcodat.
Rosszul feleltél, mikor kérdezett,
hogy készen ért-e az alkonyat.

Nem felejtettél szeretni senkit?
Megtettél mindent, mit tehetél?
(Nincsen pokolabb magány e földön
a másvilágra nyúlt teleknél.)

KISÚJSZÁLLÁSI NAGYKUN KALENDÁRIUM
„a 2013-as közönséges évre” – főszerkesztő: dr. Ducza Lajos

Az évfordulóknak mindig is különös figyelmet szentelnek a kalendáriumok, de a szintén jubileumi, 20. évfolyamába lépett *Kisújszállási Nagykun Kalendárium* most a szokottnál is több emlékező és emlékeztető alkalmat, ünnepi méltatást, helytörténeti és helyi értéképítő visszatekintést kínál az olvasónak.

A naptári rész és a nemzeti ünnepekről adott évi szemle után olvassuk, hogy 10 éve alakult újra a *Kisújszállási Nagykun Polgári Kör*; 25 éves lett a *Városvédő- és Szépítő Egyesület*; 65 éves születésnapját ünnepelte a *Petőfi Vadásztársaság*; 120 éves múltja van a *Városi Önkéntes Tűzoltó Egyesületnek*. Immár 30 kötetessé nőtt a *Helytörténeti füzetek* sorozat, és a múlt esztendőben tisztelegtek a költő emléke előtt *Kiss Tamás születésének centenáriumán*. A *História* kalendáriumi rovatban a 15. századi *Lőrinci család* múltjába pillanthatunk be, majd a 20. század történelmének tragikus pillanatai elevenednek meg: a *doni katasztrófa*, a szolnoki *vasúti híd bombázása*, de olvasunk *'56 felemelő pillanatain túl a megtorló utóélet borzalmairól* is. A múltbeli kalandozásokat a *református gimnázium 19. századi történetéhez* kínált adalékok, pedagógus portrécsarnok, egy 50 és egy 100 éves érettségi találkozó emléke teszi színesebbé. Gazdag szemlét kapunk a kulturális eseményekről, az egyesületek életéből, de a szerkesztők nem feledkeznek meg a gyerekekről sem, külön rovatban méltatva a legsikeresebb diákokat is.

TAR KÁROLY: SZÓLJ TISZTÁN ÉS HANGOSAN
(Debrecen, 2013. – László Ákos és Vincze László grafikáival)

Tar Károly újonnan megjelent (2000 óta immár 23.) verseskötetének bemutatóját március 12-én tartották – a nyugdíjas óvónők klubjának szervezésében – a Debreceni Művelődési Központ Pódiumtermében. Az irodalmi délutánon a 80. születésnapja alkalmából itt is ünnepelt költő a saját verseit mondta, Zádor István gondnokán, Pazár István zongorán működött közre.

A költőnek tehát ez a 23. kötete, s immár a harmadik olyan gyűjtemény, melyet utolsónak gondolt alkotójuk. 2010-ben talán a kerek számok miatt vélte életművét befejezettnek (10 év alatt 20 kötete látott napvilágot). A következő évben aztán ezt írta a *Halkuló estéken* című könyv hátsó borítójára: „Ez az utolsó utáni kötetem.” Ki kellett azonban írni még magából a költeményeket, melyek „sírtak, jajgattak, nevettek, mert sóhajzt szórtak” a szívébe, s „ezekből a sóhajtozó versekből lett” a 21.

kötet. 2012/13-as évszámjelöléssel a múlt év őszére jelent meg a tulajdonképpeni születésnapra könyv, *Mikor hosszú útról* címmel. Új hangokat is próbált itt a költő az alapvető népdalformákon belül, egyre jobban átszűrődött a kor hangulata és a tiltakozás is az életérzésben. Most ismét azzal bocsátotta útra az új kötetet Tar Károly, hogy bár úgy gondolta, az eddigi versgyűjteményeiben elmondott és leírt mindent, amit szeretett volna, az élet szólításának és sürgetésének azonban nem állhatott ellent, újabb verseket szakított ki belőle az idő. Megjegyzi, hogy e sürgetés talán a versek hangulatán és megformálásán is érződik, mintha bizonytalan lenne a költő a kiérleltséget illetően, ám nem tagadja az aktualitást.

Magam úgy vélem, hogy e sürgetés még jól is jött, jót tett a műveknek. Mert ha a versformákat és a népdalritmust nem is fogja már megújítani a szerző – marad a bevált kétütemű 8-as vagy 8-as/7-es (illetve 8-as/6-os) variációknál; rímei páros, páratlan és keresztformát variálnak; az alexandrinust olykor két sorba töri, s így a belső rímlehetőségeket is szélesíti –, költői képei merészebbek és eredetibbek, érzéki hatásukban is markánsabbak lettek.

Igaz, hogy a formakényszer egyúttal a romantikus zsánerjellegét erősíti, ebből a több mint félszáz versből azonban megint van néhány életműdarab. (Ilyennek gondolom például az *Óh, te puszta, poros álom*; a *Mindig magasabbra*; a *Csak nézem s tépem* vagy a *De sokan várják már* – melyek formaujító munkák, és a töredékformában vagy a vizuális képben adnak hiteles tükröt lélekről és korról –; a *Lecsengett csók ma már*; az *Imádkozom én Istenem* című verseket.)

Ezért újra bátorkodom azt javasolni, hogy tényleg itt volna az ideje a válogatott versgyűjteménynek. A 24. kötet még az új verseket adhatná közre, de a 25., jubileumi könyv méltó esszenciája lehetne majd Tar Károly költői életművének.

Vincze László egyik grafikája a kötetből

20 ÉVES A KÉZDIVÁSÁRHELYI INCITATO MŰVÉSZTÁBOR

Álomló címmel rendezték a jubileumi Incitato Művésztabort a múlt év nyarán a Kovászna megyei Kézdivásárhelyen – Vincze László művészeti vezetése alatt. Ebből az alkalomból az 1993-as tábor szervező Tóth Ferenc emlékére adott ki egy albumot a helyi Incitato Lovas Sport Klub. Bemutatják az eddigi alkalmakat, a vezérmotívumhoz, a lóhoz kapcsolódó tematikát, az adott évadok résztvevőit, a szöveges dokumentumok mellett pedig életképek és a „lovas” művek válogatott reprodukciói gazdagítják az albumot.

(Az eddigi 20 év eredményeit, a telep sajátosságait és magát a kiadványt a következő kötetben ismertetem.)

*Dimény András: Torzó (fent);
Vincze László grafikusművész a 20.
idényzáró kiállítás megnyitóján;
kollektív pannó (mely a 2012. őszi,
debreceni tárlaton is látható volt)*

„Az ismert világ részeire bomlik, vagy átalakul. Ugyanazon föld, ugyanazon emberek más viszonylatokban, egy nyugtalan, feszültséggel terhes állapot, mely nélkülözi a megszokott harmóniák rendjét.” – Ez a Hézsó Ferentől származó idézet a mottója a művész május 5-ig nyitva álló kiállításának. Hézsó azért választotta a hatvanas–hetvenes évek képi világát művészetének reprezentálásához, mert ebben az időszakban alakult ki sajátos szimbólumrendszere, képinek montázszerű elrendezése.

Hézsó Ferenc festményei
jobbra fent: Halászos (1979)
lent: Kapuban (1977)

Hézsó Ferenc 1962-ben végzett a Képzőművészeti Főiskolán, kezdettől tagja volt a Vásárhelyi Művésztelepnek. A Makói Képzőművészeti Szakkör (1963–86), a mártélyi Országos Ifjúsági Képzőművészeti Tábor (1968–91), a Bethlen Gábor Gimnázium (1966–75), a szegedi Juhász Gyula Tanárképző Főiskola Rajz Tanszéke (1975–2005) tanára volt. SZOT-díjat és Tornyai-plakettet (1974), majd Munkácsy-díjat (1975) kapott. 1987-ben lett a Művészeti Alap Festészeti-díjasa.

MÚZEUMI KURÍR

HÉZSÓ FERENC Munkácsy-díjas festőművész **75. születésnapjára** rendezték meg a hódmezővásárhelyi Emlékpont Múzeumban. A szülőváros művészt köszöntő jubileumi kiállítására Hézsó az 1960-as és '70-es évek munkáiból válogatta műveit.

KURUCZ ALBERT-DOMBORMŰVET AVATTAK KONYÁRON

Kurucz Albert, a Szentendrei Skanzen főigazgatójaként ismert néprajzkutató (a Debreceni Református Kollégium egykori diákja) emlékére avatták föl a Magyar Kultúra ján a róla elnevezett konyári falumúzeum utcafronti falán a Kővér József szobrászművész által készített bronz domborművet.

A bronzdomborműves márványtábla előtt, a néprajzkutató halálának tizedik évfordulóján Bihari-Horváth László, a falumúzeum vezetője hangsúlyozta: az Ujváry Zoltán professor emeritus felajánlásával létrejött mű tisztelgés a barát emléke előtt is. Ujváry professzor nagyra becsüli Kurucz Albert munkásságát, s konyári kötődéseit sem feledve, a szálak szorosabbra kötése végett ajánlott föl még a múlt év nyarán egy Holló László-kollekciót a falunak. A Holló-műveket szintén az épületegyüttesben helyezték el.

A konyári születésű Kurucz Albert 1946-ban szerzett kántortanítói oklevelet a Debreceni Református Kollégiumban. Pályáját tanítóként kezdte a konyári református egyházközség elemi iskolájában, melynek épülete jelenleg a róla elnevezett falumúzeumnak ad otthont. A tehetséges tanító hamar elkerült Debrecenbe, ahol előbb a városi, majd a megyei önkormányzat művelődési osztályán dolgozott. Munkája mellett tanulmányokat folytatott a Kossuth Lajos Tudományegyetem Néprajzi Tanszékén, ahol 1960-ban etnográfus végzettséget, 1963-ban doktori címet szerzett. Ez évben nevezték ki a Debreceni Tanítóképző Főiskola igazgatóhelyettesévé. Tanárképző éve alatt sem szakadt el a néprajztudománytól, folyamatosan vezette a hajdú-bihari Tudományos Ismeretterjesztő Társulat Néprajz Szakosztályát. 1976-tól tíz éven át igazgatta a szentendrei Szabadtéri Néprajzi Múzeumot, mely az irányítása alatt vált országos hírű intézménnyé. Kurucz Albert jelentősen fejlesztette a skanzen közművelődési és múzeumpedagógia tevékenységét, személyéhez köthető a „tanító múzeum” eszményének megfogalmazása is.

A HÉTI SZÜLETÉSŰ UJVÁRY ZOLTÁN HETEDIK DÍSZPOLGÁRI CÍME

A konyári falumúzeum falán avatott, Kövér József szobrászművész által készített bronzdomborműves Kurucz Albert-emléktábla Ujváry Zoltán, a Debreceni Egyetem néprajzkutató professor emeritusa felajánlása volt. A múlt év nyarán a Kurucz Albert Falumúzeumban két

termet alakítottak ki Holló László Kossuth-díjas festőművész festményeinek és grafikáinak, a kollekción szintén Ujváry professzor adományozta a bihari településnek. Már akkor elhangzott: ez a gesztus egyszerre több mozzanatra emlékeztet: Holló László gyakran járt az ő társaságában Konyáron, ahol témát és élményanyagot gyűjtött; a Kossuth-díjas festőművész szintén Kurucz Albert néprajzkutató barátja volt; Ujváry Zoltán jelentős folklóranyagot (elsősorban dramatikus népi játékokat) jegyzett le Konyáron a '60-as és '70-es években; és ő szerkesztette a 2002-ben megjelent falukönyvet Konyárról. A falumonográfiák közt talán a konyári kínálja a leggazdagabb s szó szerint is legsúlyosabb anyagot. Mindezt Fülöp László polgármester (*képünkön – forrás: www.haon.hu*) is hangsúlyozta a domborműavatás után a művelődési házban rendezett ünnepségen (itt a Bakator Zenekar egyebek mellett az Ujváry által gyűjtött temetési paródiák közül adott ízelítőt a népes közönségnek). S itt kapta meg a professzor a Konyár Község Díszpolgára címet, elismerve ezzel a fönt sorolt érdemeket. A Debreceni Egyetem Néprajzi Tanszékének korábbi vezetője 2012-ben két település díszpolgára lett. Gömörszőlős a Tompa Mihály-kultusz ápolásáért, a dél-szlovákiai Tornalja városa a gömöri néphagyományok kutatásáért tüntette ki. Ujváry Zoltán korábban már díszpolgára lett az ugyancsak szlovákiai gömöri Lévárt községnek (a *Szülőföldön hontalanul* című szociográfiai könyvében emlékezett meg a Szlovákiából a csehországi Szudéta-vidékre elhurcolt magyarokról). Szülőfaluja, Hét is díszpolgárává avatta; és díszpolgára Mátészalkának – a professzor kutatómunkája a szatmári hagyományok föltárásával indult, ő szerkesztette a város nagymonográfiáját –, illetve Nyíracsdának (a települést szintén jelentős képzőművészeti adománnyal és Holló László-kollekcióval gazdagította.) Konyári elismerése Ujváry Zoltán hetedik díszpolgári címe. Debrecen város Pro Urbe-díját 2012-ben kapta meg.

HOLLÓ LÁSZLÓ-DÍJAT KAPOTT A MEDGYESSY FERENC MŰVÉSZETI GIMNÁZIUM

1986 óta állandó a március 6-i program: a Holló László Emlékmúzeumban szervezett koszorúzás után következik a Holló László-díj(ak) átadása. A művész özvegye, Maksa Olga a Kossuth-díjas festő halálának 10. évfordulóján alapította azt a díjat, melyet a képzőművészek mellett a társművészetek képviselői és a művészetpártolók, művészetközvetítők is megkaphatnak. 2002 óta az egykori Hrabéczy-villa kertjében lévő, Benedek György által készített relief mellett az emlékezők megkoszorúzzák a Holló-sétányon álló, Kövér József formázta bronz mellszobrot. Annak is évtizede már, hogy az ünnepi díjátadás helyszíne átkerült a Déri Múzeumból az emlékházba. A 2013. évi ünnepségen Ujváry Zoltán professor emeritus, a Kuratórium elnöke KISS PAPP CSILLA, a Medgyessy Ferenc Művészeti Gimnázium igazgató-helyettese és FEKETE JÓZSEF igazgató részére adta át az oklevéllel járó Holló-grafikát és bronzplakettet (szintén Kövér József alkotását) az emlékház működtetéséért, az ott folyó kiváló szakmai munka koordinálásáért, a múzeumi feladatok magas szintű ellátásáért, Holló László művészi örökségének ápolásáért.

Holló László feleségével, Maksa Olgával 1974-ben adományozta Debrecennek a Hrabéczy-villa általuk lakott részét, 200 olajfestményt, majd egy 180 lapos grafikai gyűjteményt. A Déri Múzeum a művész halála, 1976 augusztusa után kezdte meg az emlékhely kialakítását, mely 1978. március 6-án nyílt meg. Öt év múlva a város az egész villát fölújította, és az új kiállítás 1986 októberétől volt látható

Az emlékmúzeum működtetési jogát 1998-ban kapta meg a Medgyessy Ferenc Művészeti Gimnázium. Ennek fordulatnak az idén lesz 15 esztendeje, s ebben az időszakban kiváló szalmi munkával, elkötelezett művészetpedagógiai gyakorlattal a képzőművészeti utánpótlás-nevelés igen fontos színtere lett ez a hely.

Kiss Papp Csilla rajzpedagógus kezdettől fogva jelen volt az emlékmúzeum szakmai programjának kidolgozásánál. Ma igazgató-helyettesként az ő feladata a szakmai munka koordinálása. Egy olyan gárdát sikerült kialakítani maga köré, mely ügyének érezte a művészi örökség mai üzeneteinek megfogalmazását, művészeti képzésbe való beépítését. Épp abban az időben debütált a művészeti szakképzés (a grafika és kerámia szakkal), mikor a gimnázium gondozásába vette a Holló-émlékmúzeumot, majd a következő években beindult a festő és az alkalmazott fotográfus szak is. A kínálat az óta egyre bővül.

Fekete József igazgató elődjének munkáját lelkiismerettel folytatta, az ő hatáskörébe tartozik az új múzeumi törvény értelmében átnevezett, immár Holló László Emlékház működtetése, a múzeumi feladatokkal kapcsolatos irányítás. A meg-

lévő Déri múzeumi kapcsolatok mellett új együttműködések alakított ki (pl. a múzeum Baráti Körével, a baráti kör Holló László Hagyományörző Tagozatával).

A gimnáziumi vezetés és a művészpédagógus kollektíva felismerte: az intézmény sajátos arculatát erősíti az emlékház, a múzeumi térben tartott órák elmélyítik az örökség által tükrözött szellemiséget. Magas színvonalon újították föl 2012 őszén az emlékház belső tereit, rendezték át az állandó kiállítást, mellyel alkalmazkodtak a modern múzeum-pedagógiai tendenciákhoz, megőrizve – egyben a mai vizuális kommunikációs igényeknek is megfelelően – és élményszerűvé téve Holló László művészetét. A Kuratórium a Holló László-díjjal a Medgyessy-gimnázium teljes művészetpedagógiai programját és tevékenységét, művésztanári kollektívájának eredményeit ismerte el.

VÁRKONYI KÁROLY GRAFIKUMMŰVÉSZ centenáriumi kiállításának anyagát a művész fia, a fotográfus Várkonyi Zsolt, a hagyaték gondozója bocsátotta a KLTE Baráti Köre Egyesület rendelkezésére. Az egyesület januárban a szokásos évnvítő tárlatok sorában emlékezett a híres debreceni exlibris-készítő munkásságára.

A vendégeket dr. Lenkey Béla egyesületi elnök köszöntötte, a 100. születésnap kiállítás alkalmi grafikáit és exlibris-kollekcióját Szilágyi Imre – Várkonyi örökségének mai őrzője-folytatója – mutatta be.

*Várkonyi Zsolt és Szilágyi Imre
Varga József felvételén*

TRÓN ÁRPÁD EMLÉKKIÁLLÍTÁSÁT nyitotta meg Jámbor József színművész, rendező, a debreceni Csokonai Nemzeti Színház tagja március 10-én, a DOTE Elméleti Galériában, a megnyitón Szinovál Gyula színművész és a Solar Surf zenekar működött közre. A két évvel ezelőtt 43 éves korában tragikus hirtelenséggel elhunyt festőművész torzóban maradt hagyatéka is a teljességet sugallja, ez alatt azt értve, hogy minden ecsetgesztusában a jóért és nemesért küzdött, ekképp a profán és szakrális áldozatvállalások útját egyaránt meg kellett járnia. *(Rendhagyó emlékezésünket Trón Árpádra a Néző • Pont 42., 2011/őszi kötetében olvashatták.)*

A „MEGÖRÖKÍTŐ-EMBER” TÁRLATA

KUNKOVÁCS LÁSZLÓ, Balogh Rudolf-díjas fotóművész, etnográfus, a Magyar Művészeti Akadémia tagja Székesfehérváron rendezte új kiállítását (március 21-étől, a Vörösmarty Színház Forrás Galériájában). A megnyitóhoz kapcsolódott a „megörökítő-ember” előadása, *Értékmentés fényképezőgéppel, avagy: Fel-tárhathjuk-e kultúránk talapzatát?* címmel.

Kunkovác László: Csász Sándor gulyás (Fülöpszállás)

SZIMBOLIZMUS A FOTOGRÁFIÁBAN

A Debreceni Fotóklub március 20. és április 16. között mutatta be múlt évi pályázati anyagát a Méliusz Könyvtár emeleti kiállítóterében. A klub még 2012 őszén rendezte meg a szimbolizmushoz kapcsolódó előadás-sorozatot. Az egyik lehetséges inspiráló keret Ady Endre verse, *A fekete zongora* volt. A mintegy félszáz pályázati mű nagyobb része azonban kötetlen témában készült.

A könyvtár előző tárlatával Janikovszky Évára emlékeztek

ALKALMAZOTT VÍZIÓK
címvel márciusban rendezték a Debreceni Mű–Terem Galériában a Partiumi Keresztény Egyetem vizuális kommunikáció szakos hallgatóinak kiállítását.

PÁRHUZAMOS VALÓSÁGOK – Gajdán Zsuzsa és Aby Szabó Csaba kiállítása

A hajdúböszörményi Gajdán Zsuzsa és debreceni Aby Szabó Csaba „párhuzamos valóságai” az anyaglényegben találkoznak. Ezt reprezentálta a február végi, a receni belvárosi galériában nyílt tárlat is. Gajdán Zsuzsa absztrakciós gesztusai Antall István irodalmi szerkesztő szerint a látványhoz kapcsolódnak, ám az anyag lényegére figyelnek. A belső, intellektuális tájak együtt lélegeznek a világmindenséggel, a mozgás egyensúlyát keresve – véli Tarczy Péter. Az anyaglényeg (a létezés ritmusa) egyszerűsödik geometriai formákra Aby Szabó Csaba képein is, kinek művészete a kezdeti évek realiztikus ábrázolásától tolódtott az elvonatkoztatott látásmód irányába. Új munkáin tovább folytatódik az egyszerűsödés: többnyire horizontális és vertikális elemekből építkezik, érintve a konkrét festészet, színfolt-festészet, minimal art határait, konceptuális referenciákkal. A képek közvetlenül már nem utalnak a látványra, inkább meditatív jellegűek.

(Balra: Gajdán Zsuzsa; jobbra: Aby Szabó Csaba festménye)

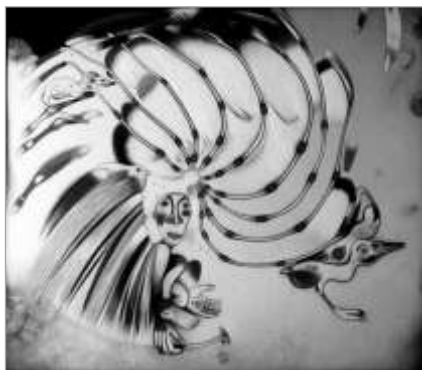
„MADARÁSZ ÁLMA”

Földön álló, kozmikus festészet címmel írt Tarczy Péter recenziós kisportrét a Prima Primissima-díjas Földi Péterről 2009 végén az akkor indult *Nagyítás* című hetilapba, salgótarjáni, 60. születésnapjára. A mű kiállítása apropóján. Abban az évben látogatott el a művész Debrecenbe is, az idén március 7-étől pedig újra a cívisvárosban állított ki: a Simonffy Galériában április 13-ig volt megtekinthető a *Madarász álma* című tárlata.

Földi Péter: Karakterek (diópác, tempera)

A Somoskőújfalun élő művész számára soha nem jelentett hátrányt a kulturális centrumoktól való távolmaradás, sőt (mint Bukta Imre, Lóránt János és Somogyi Győző) a falusi mikrokörnyezetből építette fel egyéni mitológiáját. Tarczy leírta, hogy a pálya indulásakor Földi az absztrakt expresszionizmus útját járta, s szülőfalujába visszaköltözve lett rá „a szemétdomb, a fészker, a disznóól, a kacsaszatlató metafizikus terében zajló életképek sokszor komikus, antropomorfizált lényei”. Festményeinek sajátos archaikus íze a lét teljességét sugallja. Magyarázatot a kép kínál számára, hogy miért is vagyunk a világon.

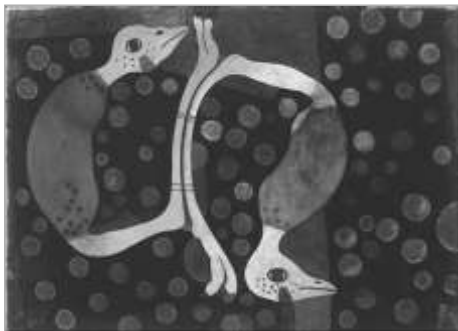
„Festményeinek háttére legtöbbször monokróm, síkszerű, a perspektívát nélkülöző, metafizikus helyszín, s ebben/ezen mutatják meg létük értelmét alakjai.”

Újabb munkáinak gondolati rétegei szerteágazók és mélyek, több rajtuk az emberi figura, ugyanakkor láthatunk sötétebb tónusú alkotásokat is.

Supka Magdolna állapította meg, hogy Földi Péter világa előbb a kedélyünkre hat, a színek s a kompozíció eleven ritmikája, a jelenetek játékosága felderít, míg a hangvétel rejtett tragikuma meghökkent. E kettősség pedig a leginkább talán a megfjethetetlen álmokéval rokon.

Földi munkásságát a magyar népművészet, a gyermekrajzok őszintesége mellett a nemzeti sorskérdések határozzák meg. Az avantgárd hagyomány, a szürrealista látásmód is saját képere van szabva művészetében. Mivel a hagyományt általában is a nemzeti ősgyökerekhez vezet vissza – és így értelmezi újra azt –, Földi olyan életművet teremtett, melynek „képi anyanyelve magyar, és nem szorul tolmácsra”.

Földi Péter: Madárpiac (vizes pác); az előző oldalon, lent: Vetésforgó (olaj, vászon)

UTAK ÉS ÚTKERESŐK A TAVASZI TÁRLATON

Korrekt értékelést adott a március 23-án megnyitott (s a Kölcsey Központ Bényi Árpád termében április 10-ig látható) XXII. Debreceni Tavaszi Tárlat díjazottjairól Cs. Tóth János művészeti író, aki a szemle rendezője volt. Idézem alább a bevezető ide vonatkozó sorait – ez után azonban megnevezem a saját mércém szerinti díjazottakat is. Mert a két névsor csak részben fed egymást.

Cs Tóth János örömdetesnek tartja, hogy számos új hang jelent meg a tárlaton, ahol olyan fiatal alkotók kaptak nemcsak megjelenési lehetőséget, de díjat is, akik először jelentkeztek a szemlére.

*Palotai Erzsébet:
Elárvult kereszt
az út mentén
(pasztell)*

Az *Érzelmi és intellektuális megmutatkozások* című értékelés így folytatódik: „Kurucz Petra plasztikái olyan eleven, groteszk felfogásban készült munkák, hogy komoly karriert jósolhatunk a most még főiskolás alkotónak. Burai István egy tőle megszokott táblaképpel és két sommás fogalmazású bazalt plasztikával érdemelt ki elismerést. Varga Tamás fotográfiáira méltán mondható: a művészi grafika szintjén vannak, kiváltképp a manuális eszközök izgalmas megmunkálása teszi azzá képeit. Madarász Kathy Margit ruhakompozícióira a nemes elegancia és a visszafogott színek ihletett alkalmazása a jellemző. Lukács Gábor két nagylegzetű opusza a színek és formák eleven interpretációja. Tovább írja benső érzelmi világát, magánmitológiáját Fátyol Zoltán az emberi formákból építkező két munkáján. Durucskó Zsolt már nem csupán ígéret, mert grafikáira mindig oda kell figyelni sajátos hangvételük, metafizikus világlátásuk okán.”

Eddig tartott a díjazottak értékelése, de Cs. Tóthban is föléledhetett valamilyen hiányérzet a zsűri döntése után (melynek egyébként maga is tagja volt Kovács Péter grafikusművész, Szoboszlai Lilla művészettörténész, Tóth Ernő festő- és szobrászművész, illetve Végh-Amár László festőművész mellett). Talán a saját jelöltjei kaptak még szót, mikor hozzátette a fentiekhez: „Máthé András aktfotói

és Palotai Erzsébet Corpus témakörében alkotott műve egyaránt a magas minőség jegyében született kompozíciók.”

Egyetértek vele (mint MADARÁSZ KATHY MARGIT és DURUCSKÓ ZSOLT díjazásával) – magam is kiemeltem PALOTAI ERZSÉBETET a sorból. Burai István is izgalmas területre tévedt, amikor grafikus- és festőművészként a kő ígérte meg. A tárlattal párhuzamosan (annak kísérő rendezvényeként) a Simonffy Galériában látható plasztika tárlata, mellyel a magukat organikusnak nevező alkotókat is „okitaná” a szerves szemléletre. De a szobrászok közül MAGYAR MIHÁLY lett az én díjazottam.

*Magyar Mihály: Plasztika
(sárgaréz, vörösréz)*

Számomra Magyar Mihály szobra és Palotai Erzsébet pasztell festménye közé illeszthetők Madarász Kathy Margit ruhakompozíciói (*Ritmus zöldekkel, Kapucnis kabát*). Mindhárom említett alkotóban szeretem, hogy a szakrális tartalmat nem valamilyen problémaként éli meg és közvetíti, s nem szükségszerűen a profán ellenében mutatja be, hanem üzenetként jeleníti meg. Sokkal inkább tényként – tehát nem a szakrális léte kérdéses, avagy opcionális, hanem az immanenciába benne foglalt érvénye ad szinte erkölcsi és transzcendens dimenziójú parancsot arra, hogy a szakrális lényeg bennünk (cselekvéseinkben és mindennapjainkban) ritualizálódjék. És ott van e művekben a ráismerés is, a megtalálás élménye mellett az áhítatban való megemelkedés minősége. Ez hiányzik például a még igen fiatal Kurucz Petra szobraiból vagy a már nem fiatal Lukács Gábor képeiből, ugyanakkor megvan LENTE ISTVÁN és GAJDÁN ZSUZSA művein, akik szintén az én díjazottjaim számát gyarapítják.

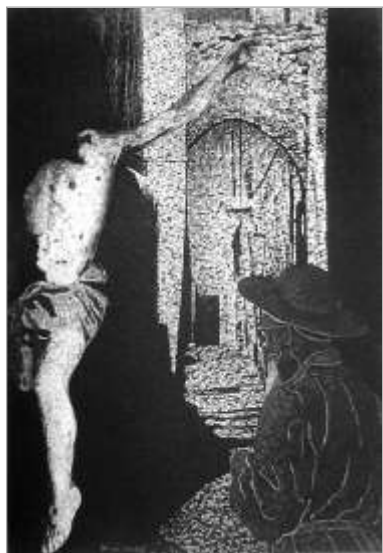

Gajdán Zsuzsa:
Triptichon III.
(vegyes technika, balra)

Lente István:
Utak és tévutak II.
(C–print, jobbra, lent)

Egyébként a keresés élménye a leginkább meghatározó az idei tavaszi tárlat munkáiban. Az alkotók az elmúló idő és az eltűnő tér nyomába erednek, s ezzel együtt keresnek a helyes utat. Az úton lét egzisztenciális helyzete fölismereti a rossz út választását, s ugyanúgy erősítheti a bizonytalanság érzését. Lukács Gábor (*Mindig úton I., III.*) sem az utat, sem az időt nem fedi föl a festék fanyar és áthatolhatatlan szövedéke mögött.

Az úton-létet illusztrálja D. Király Sándor képe (*Látomás az ablakból II.*); stációkat sorol Gonda Zoltán is (*A hajnal érkezése; Az éjszaka és a hajnal találkozása*); Kassai Imre az eltűnt időt keresi (*Tempus fugit*), Komlódi Judit, a maga groteszk stílusával, az eltűnt fényt (*D-vitamin*), L. Ritók Nóra pedig az emléket, mely értéktartományt is jelöl (*Valaha itt volt*).

László Ákos grafikája inkább a szellemi útjelzőket nevesíti, egymással összefüggő, legalább is egymásból táplálkozó hatásokra utalva (*Önarckép Kosztolányi kötettel, Hokusai és Van Gogh tanulmánnyal*). Az Egész képzetét adják az egy művön belüli referenciális kapcsolatok (így Lente István variációs kompozíciója, az *Utak és tévutak* pán erotikus jellegű folt-, vonal- és forma-játékai) – eleve sorozat-jelleggel, egyetlen felületen. Így zárta ki a dilemmát, amellyel a zsűri soha nem tud mit kezdeni. A ciklus már nem bontható meg, Lente műve ezért reprezentálja a leltározó szándékot, benne az emberi dilemmák sorát.

Igazi meglepetést jelentett számomra ez alkalommal JOSEPH KADAR – díjazottjaim listáján szerepel ő is. A geometrikus lírai rendet föladva a figura szimbolikus transzpozícióiért, egyszerre intim és kitérülő megváltás parafrázisokat dramatizál.

László Ákos: *Önarckép Kosztolányi-kötettel, Hokusai és Van Gogh tanulmánnyal*
(vegyes technika, fent)

Joseph Kadar: *Emlék*
(vegyes technika, lent)

Még nagyobb figyelmet érdemelt volna az én fődíjasom, GAJDÁN ZSUZSA, érteve alatta, hogy az eleve triptichonnak szánt három művét együtt állítják ki, nemcsak két darabot a hármass osztású műből (ráadásul a méret sem lett volna kizáró, hiszen 30x24 cm-es munkákról van szó). A *Triptichon II.* és *III.* így olyan hatást kelt, mintha egy három felvonásos dráma színházi előadásakor az első felvonást kihagynák. A triptichon mint műfaj (hármass oltár) és forma (hármass osztású mű) címbe emelésével a szerző hitet tesz ama szándéka mellett, hogy fohászhelyként, illetve a szakrális egység megtapasztalásának vagy kinyilvánításának helyeként – az áldozat megszentelt tereként – képzelet el a művét.

Gajdán Zsuzsa néhány éve különös figyelmet szentel a betűjelnek, illetve általában a szöveg (vagy szövegszerű utalások) jelenlétének a kép terében. Talán szándékosan teszi a betűjelet gyakran olvashatatlaná. A kép ugyan magában rejt egy fajta pretextus jelentést, mégis az a gyanúnk, hogy inkább a kép szolgál preikonográfiai tényként az értelmezéshez. S amikor az applikációk közé nemcsak az egynemű szöveg, hanem, mondjuk, a Képes Krónika lapjai is bekerülnek, a vörös érzékiség, a sötét tinta mély intellektusa és az arany angyalság kiegészül az egyszerre kézzelfogható és szimbolikus történelem emlékezetével. A krónika töredezett képe, lapja mintegy ablakot nyit rá az időre. A kép a képben, a szöveg a szövegben párhuzamai és kereszthivatkozásai ugyanúgy utalhatnak a szó mágikus teremtőerejére, mint a képpel történőn azonosítás antropomorf kultuszára.

Végül még egy érdekes párhuzam kívánczik klaviatúrám betűjeleire. A kis méreten is érvényesülő faktúra-játék mutatja, ahogy Gajdán Zsuzsa betétképét szinte kettétépi az idő, és hasonló belső kompozíciós rendet mutat be Palotai Erzsébet pasztell festménye, ahol a keresztáldozat forrasztja újra egyé az idő szövetét. Ám a képen függőlegesen végigfutó repedés fölfedi, hogy az „*Elárvult kereszt az út mentén*” nem valamilyen útszéli kereszt, hanem maga is egy freskókép. A művész nem egyszerűen dokumentálja azt, amit lát, hanem ő maga a Restaurátor: a művész a maga teremtő erejével igazítja helyre mindazt, amit az idő megbillentett.

TAVASZI FESZTIVÁL – ÉS KÜLÖNKIADÁS

A Debreceni Tavasz Tárlat hagyományosan a Debreceni Tavasz Fesztivál nyitórendezvénye, egy fajta ünnepi „különkiadása”. A képzőművészeti seregszemle már 2012-ben is kísérő rendezvénnyel bővült, akkor a zsűri alkotó tagjai mutatkoztak be a Halköz művészeti negyedben. Az idén *Külön kiadás* címmel nyílt a Sesztina Galériában Komlódi Judit, Sulyok Géza és Csorján Melitta kiállítása; a Hal Köz Galériában mutatkozott be Kurucz Petra; a Simonffy Galériában Burai István kőplasztikáit állították ki.

www.museum.hu

AZ ÚJ ÉVEZRED MAGYAR FOTÓMŰVÉSZETE (2000–2013)

Magyar Nemzeti Galéria: 2013. május 2. – szeptember 15.

A hazai kortárs fotográfia eredményeiről utoljára 2001-ben kínáltak fotókiállítás keretében keresztmetszetet a Múcsarnokban. Az elmúlt bő egy évtized során a fotográfia elméleti és technikai szempontból egyaránt gyökeresen megváltozott: a többi képzőművészeti ághoz képest a határok elmosódtak, megkérdőjeleződtek.

A Magyar Nemzeti Galériában május elején nyíló, szeptember közepéig látható kiállítás azt kívánja bemutatni: miként változott meg a magyar fotóművészet az ezredforduló után; milyen folyamatok mentek végbe a fotóművészetben belül; hogyan hatottak a magyar alkotókra az egyetemes fotográfiai folyamatok; miként hatott a digitális technológia a kortárs fotóművészetre; kit nevezhetünk 2013-ban fotóművésznek. A kiállítás a teoretikus kérdésekre egy-egy kortárs magyar alkotó sorozatának bemutatásával kíván válaszolni.

HELMUT NEWTON (1920–2004) ÉLETMŰ-KIÁLLÍTÁSA

Szépművészeti Múzeum: 2013. április 3. – július 14.

A 20. századi fotográfia egyik autentikus alakja, Helmut Newton átfogó életmű-kiállításán közel 250 fotográfiát látható a néző. Helmut Newton neve egyet jelent

a neves divatmagazinokban megjelent forradalmasított fotográfiával. Műveinek újszerű témái, beállításai gyakran sokkolták és megbotránkoztatták az embereket, ám tagadhatatlan, hogy átformálta az addigi reklámfényképezést – fogalmaz a *www.museum.hu* ajánlója. Központi témái közé tartozott a meztelenség, a hatalom, a divat, a pénz vagy a testiség és a brutalitás.

*Helmut Newton fotográfiája
(forrás: www.museum.hu)*

Öt évzides munkássága nehezen kategorizálható, műfajokon átívelő. Számára csak a modell testének formái voltak érdekesek, ám képeivel sajátos atmoszférát teremtett. Intim pillanatokba, privát életekbe pillanthatunk bele, szenttelen beállításával, szokatlan témaválasztásaival megdöbbenve, megbabonázva a nézőt. Modelljeiről készült portréit közben távolságtartó hűvösség jellemzi. (Modellje volt például Monica Belluci, Catherine Deneuve, David Bowie, Claudia Schiffer, Jodie Foster, Sigourney Weaver, Madonna, Kate Moss, Carla Bruni, Ornella Muti, Cindy Crawford, Anthony Hopkins, Ralph Fiennes és Andy Warhol).

A Museum.hu ajánlója fölhívja a figyelmet, hogy a bemutatott képek némelyike nyíltan szexuális tartalmú; ezért javasolják, hogy fiatalokúak a kiállítást felnőtt kíséretében látogassák.

EGON SCHIELE (1890-1918)

ÉS KORA

*Szépművészeti Múzeum:
június 13. – szeptember 29.*

A Gustav Klimt és a bécsi Szecesszió kezdeteit bemutató tárlat folytatásaként a Szépművészeti Múzeum 2013 júniusától Egon Schiele művészetébe, s a kortársak segítségével a Jugendstil felváltó

bécsi expresszionizmus kialakulásába kínál betekintést. (A Schiele-művekben a világon leggazdagabbnak számító bécsi Leopold Museum gyűjteményéből érkező mintegy 70 alkotás kiegészül a Szépművészeti Múzeumban őrzött Schiele-, Kokoschka- és Carl Moll-rajzokkal, festményekkel, összesen 10 művel.)

Schiele művészetét a „Secession” vezéralakja, Klimt és az egyesület kiállításain szereplő vendégművészek (Van Gogh, Toulouse-Lautrec, Munch) befolyásolták. Klimt erotikától sem mentes női aktjai – amelyekből néhányat itt is lehet majd látni – közvetlenül hatottak a műtermében megforduló fiatal művészre. Schiele zaklatott vonalvezetésű, szorongásokkal telt aktjaira, kisvárosi tájaira hamar felfigyelt a közönség, de a nők és férfiak (tabukat nélkülöző) ábrázolásaira a hatóság sem maradt érzéketlen: pornográfia vádjával rövid időre börtönbe is került. A Schiele által alapított új művészeti csoport (így a kiállítás) szereplői közt van a bécsi expresszionizmus letragikusabb sorsú alkotója, Richard Gerstl is.

JOAN MIRÓ KIÁLLÍTÁSA SZEGEDEN

A színek poétájaként aposztrofált Joan Miró hírhedt felkiáltása („Meg akarom gyilkolni a festészetet!”) a festővásznak égetésében csúcspontot ki. Törekvését jelentős grafikai munkássága is híven tükrözi. 100 grafikai művét mutatta be február és május között Szegeden, a Regionális Összművészeti Központ. Miró gyermekien játékos, látványosan formabontó (irodalmi–lírai) művei a bambergi Böttingerhaus kollekciónak köszönhetően kerültek Szegedre.

KOLOSTOROK KINCSEI

Interaktív régészeti kiállítás nyílt januárban (s tart nyitva június végéig) a Katona József Múzeum kecskeméti „Cifrapalota” kiállítóhelyén. A tárlat az egykori bugaci kolostor működésének idejébe, a 12. századba és a 13. század elejére, a zarándoklatok és kereszties hadjáratok korába kalauzol vissza.

A „mongol apokalipszis” és a későbbi évszázadok rombolásai folytán kevés írásos emlék maradt fent, így főként régészeti ásatások nyújtanak nagyobb rálátást e korszakra. A bencés vagy ágostoni Péter és Pál monostorából igényes kivitelezésű kőfaragványok és a 13. század első felében népszerű, aranyozott, limoges-i típusú kegytárgyak is előkerültek. A kiállítás különlegessége a látványos digitális installációval felszerelt enteriőr – adja hírül a Museum.hu.

THORMA JÁNOS, A MAGYAR „BARBIZON” FESTŐJE

A Magyar Nemzeti Galéria tárlata (2013. február 8. és május 12. közt) egy hosszabb nemzetközi kiállítás-sorozat utolsó állomása, több, évtizedek óta nem látott és ismeretlen remekművet mutatva be. A Cifrapalota, a kiskunhalasi Thorma János Múzeum, a müncheni Künstlerhaus, illetve Nagybánya, Stuttgart és Berlin kisebb, 50–60 darabot bemutató tárlatai után a Magyar Nemzeti Galéria mintegy 120 alkotást felvonultató kiállítása a művész életművének eddigi legteljesebb bemutatása.

EMLÉK-KÉPEK SZENTENDRÉRŐL

Dr. S. Nagy János több évtized alatt hozta létre elsősorban a szentendrei művészetre fókuszáló képzőművészeti gyűjteményét, mely először volt látható a szentendrei Művészet-Malomban (a kiállítás február végén nyílt, és május 20-ig látogatható). A fővárosi közönség 2006-ban már a Kassák Múzeumban láthatott egy válogatást, 2007-ben pedig a németországi Tübingenbe utazott egy anyag. A szentendrei születésű S. Nagy János az 1926-ban alapított Szentendrei Művésztelep alapítója s az 1920–30-as években itt otthonra lelő művészek munkáit gyűjti. A kollekcióban olyan meghatározó jelentőségű műalkotások találhatók, mint Rozgonyi László, Jeges Ernő, Deli Antal, Paizs Goebel Jenő kompozíciói, vagy a művésztelep két alapítója, Bánovszky Miklós és Onódi Béla munkái (utóbbi művészetéről könyvet is írt; reprodukciónkon Onódi Béla *Út a Szamárhegyre* című festménye látható). A régi mesterek művei mellett a szentendrei kortárs művészet is képviselve van – például Balogh László, Deim Pál, Aknay János, Lukoviczky Endre, Hajdú László, Gy. Molnár István műveivel.

AZ EMLÉKEZÉS FOLYAMATA ÉS A MEDITÁCIÓ HELYZETE

Czentyéné Zolnai Irén kiállítása Téggláson

Mire jó egy műalkotás? Mi hasznunk származik abból, ha szép dolgokkal vesszük körbe magunkat? Ilyen kérdéseket nemcsak azok tehetnek föl, akik minden tényt, jelenséget pragmatikus módon, a gyakorlat és a hasznosság felől, a célszerűséget keresve közelítenek meg, de azok is, akik a műalkotás késő modern társadalomban betöltött (mai) szerepét vizsgálják. A művészeti nevelésben naponta szembesülünk a fenti kérdésekkel, noha árnyaltabban fogalmazzuk meg azokat.

Mi a szép egy tárgyban/dologban – mitől/miért lesz szép az a valami? Tehát a művek által kínált élményt is tudatosítani szeretnénk. Az esztétikai reflex (mint egy fajta „magyarázat”) révén rögzítjük az elvet, hogy a művel való találkozás miként változtatja meg az embert. Hogy alakítja a világgépet, a gondolatot (gondolkodást), de legalább a hangulatot vagy az áhítatot a teremtett világ dolgaival szemben. Így az esztétikai szépség nyomban összekapcsolódik az erkölcsi jósság mellett a filozófiai igazsággal is.

Mi a haszna így az embernek abból, ha szép dolgokkal veszi körbe magát? Az ember a szépségtől kicsit jobb is lesz, érzékenyebbé válik az igazságra. Hogy ez viszonylag naiv megközelítésnek tűnik a 21. század elején? Igen, de

naiv alatt tisztát, tisztaságesszményt értünk, ezért ez érvényes megközelítésmód. Egy szép dolog, a művészet által közvetített szépség természetesen nem egyenlő az idillel, a romantikus zsánerral és a létezés olykor tragikus minőségének tagadásával. A tragikumot bemutató műalkotás éppen az által lesz szép, hogy ábrázolja a jót és a rosszat, és ha a jó elbukik (mert előfordul, hogy a jó elbukik), az átértett létezésfájdalom által megteremtett katarziszban megtisztul az ember.

A művészi kifejezések közötti hierarchiát fölállítandó, szokás volt azt is vizsgálni, hogy a használhatóság vagy a gyönyörködtetés elve érvényesült-e inkább a műben. Sarkítva és leegyszerűsítve a kérdést: ha a klasszikus művészet gyönyörködtetni kívánt, úgy az avantgárd inkább gondolkodtatni. A maga sokszorosíthatóságával az iparművészet már a funkció felé tört, a népművészet pedig eleve használati eszközöket hozott létre, ám mindig arra törekedett, hogy amit az ember használ, az legyen szép is.

Czentyéné Zolnai Irén festményei részben funkcionálisak. A népművészettel rokon naiv művészet fogalmai szerint: célja a tárgyi és szellemi hagyomány, a folklór újratemtése, a képekkel való újramondás. Illetve az

identitás (egyéni és kollektív önazonosság) keresésében töltenek be fontos szerepet a művek, melyek létrejöttében a művészi képzettség helyett az önkifejezési szándék volt meghatározó. Ráadásul egy idő óta az autonóm képeken túl az alkalmazott műfajba is átvetítette a képein reprezentált világot. Együtt a formát és a díszet. Ruha-kompozíciókat álmodva meg, a viseleten is létrejön egy történet – s annak, amit látunk, a szüzsén túl karaktere és sorsa van. Évszakokat, létállapotokat, növekedést, kibontakozást, nyugalomkeresést, csöndet mintáz. Nem mellékes tehát: ki viseli a ruhát. Ezért fordulhat elő, hogy egy-egy öltözék, ha nem találja meg a hozzá vagy a beleillő női sorsot, végül nem viseleti darab, hanem kiállítási példány lesz.

Czentyéné Zolnai Irén újabb munkáit végül is a véletlenszerűség és a jó értelemben vett alkalmiság hozta létre. Az alkalomhoz kötöttség pályafutása során többször jelentkezett, és ezúttal a Termintex kft.-vel való együttműködés inspirálta, és az ösztönözte, hogy a képeihez készült vázlatok egy új környezetet kívántak maguknak.

A népeleti élményfeldolgozás mind-eközben folyik: a gyermekkor kimeríthetetlen forrás. Erősödött azonban a virágok szerepe, készülnek az újabb enteriőrök; a távolság és az idő múlása helyett mind jobban foglalkoztatja a mikrovilág. A népeleti képeknel megjelent a felülnézeti perspektíva. De a virágokra a *felül*- helyett a *belül*-nézet

(belső szemlélet) jellemző. A hónapképeket epikus elbeszélésmóddal írta, a virágoknál a lírai szemlélet erősödött föl. Az *emlékezés* folyamatát az *emlék-összegzés* utáni *meditációs periódus* követi. Ebben a szakaszban a *cselekményváltások* helyett az érzelmi és *gondolati állapotváltozásokra* összpontosul a figyelem.

Czentyéné Zolnai Irén
virágcsendélete (selyemfestmény)

Czentyéné Zolnai Irén pályafutásában fordulat volt a kecskeméti naiv múzeumban bemutatott 2009. évi tárlat, noha 2000 óta folyamatosan rendez önálló kiállításokat (máig összesen több mint 20 egyéni kiállítás volt). Ezzel lett elismerve a Móricz

által nevezett „őstehetség”-karakter, s munkája eredményeként ezzel emelkedett egy sajátos alkotói státuszba az amatőr kategóriából. Ebben a minőségében 1992 óta volt jelen a művészeti életben, előbb a megyei őszi tárlatokon, a téglási festészeti kiállításokon, az alkotó pedagógusok bemutatóin, majd az OKIT csoportkiállításain, az utóbbi időszakban pedig az őszi tárlatok utazó esszenciárlatain. Mintegy félszáz csoportkiállításon vett részt.

*Czentyéné Zolnai Irén:
Húsvéti locsolók*

Az alkotó Debrecenben született. Hároméves volt, mikor a család Nyír-ábrányba költözött. A gyermekkor, a világ első megismerésének időszaka faluhoz köti, ahol ifjúkoráig élt. aztán óvónő lett. Önálló képeket festve, előbb gyermekkori emlékeit örököltette meg. Mind tudatosabban fordult az eredeti élménykör felé, és markáns festői program keretében dolgozta föl a faluközösség hagyományait, a falu mindennapi életét, szokásvilágát.

Régebb óta kutatva a naiv festőket, látom, hogy a népi és parasztfestői szemléletben a tárgyi világ és közösségi erkölcs együtt jelenik meg, s ehhez a közösség folklórkinccse ad tematikus keretet. Czentyéné Zolnai Irén művei együtt szolgálják a dokumentálást és kommunikációt, a közösség életének jelentésmagyarázatait kínálva. Ehhez jó kompozíciós keret a képes naptár, mely a sorozat-jellegével feltételezi a tudatos identitáskonstrukciót.

A valóság (egyén és közösség) naiv szemléletű újraalkotásában egyszerre érvényesül az esztétikai célzat és a funkcionális jelleg. A képek válaszok a falu és város közti ellentétekre; másrészt a globalitás helyett a lokális, a helyi közösség értékeit hangsúlyozzák, ezáltal pedig válaszok a modernizációs kényszerre. A személyes múltban tett utazásokkal így a művész az elveszett gyermekkorral együtt megtalálja az elveszett édent (az eltűnt időt) is.

A részletekben gazdag naptári eseményeket több képen is földolgozza a művész. Viszonylag kisebb méretekkel, mégis egy, az emlékekben és az örökségben szellemileg és lelkileg is leltározó szándék irányítja az alkotót. S föltűnnek a miniatűrök, melyekkel sikeresen szerepelt a kaposvári miniatűr fesztiválon és a vonyarcvashegyi nemzetközi miniart kiállításon, ahonnan oklevelet is elhozott. És látni a klasszikus hónapsorozaton kívül a jelentős kalendáriumi időszakokhoz köthető egyéb képeket, közülük befejezésként csak a tavaszi és húsvéti ünnepekört említem. Előtte azonban szeretném kibontani a megjegyzést a csendéletekről.

Főntebb azt mondtam, hogy a virágokra a felülnézet helyett egy fajta belülnézet a jellemző. Az epikus karaktert a lírai közlés váltja föl. Az emlékezés után a meditáció következik. Ami a népéleti képen csak díszítmény, természeti „kellék” volt, a csendéleten önálló karaktert kíván magának. A tavaszi fák és a nyári kertek virágai személyes jelzőkké váltak. A hordozóselyem is különös fényt és áttűnéseket kölcsönöz az alaknak és színnek. A kép a pillanatba rögzítettségét sugallja, így a pillanatban az örökkévalót.

A virágok fölerősödő szerepe arra is utalhat, hogy Czenytené Zolnai Irén megérkezett a Weöres Sándor szerinti tanítás átéléséhez, amely így hangzik (a *Teljesség felé* című ciklusából): „Egyetlen ismeret van, a többi csak

toldás. Alattad a föld, fölötted az ég, benned a létra.”

Ezért keresi most (és ha kell, akkor a „virágság” megtestesülési formáiban) a világ megértésének újabb érzelmi fokozatait a festő. A lírába belesűríti az expresszív kifejezőerőt, és erre csak egy példát említek: birsalmavirága okkal juttatja eszünkbe Van Gogh virágzó mandulaágait.

*Czenytené Zolnai Irén:
Birsalma virágzás*

Az átélésből – az ég és föld közötti státusz reprezentációjából – azonban nem hiányzik a történet sem. Ez akkor jut legmagasabb fokára, amikor az életeseemény mítosz lesz.

Nos, Húsvét egyike azoknak a kalendáriumi ünnepeknek, amikor a hétköznapok rituális cselekedetei a szakrális–mitikus (eredeti) egységéből gyökereznek.

Egy üdvtörténeti eseménysor végki-
fejtetéhez érünk, amely megkezdődik
az Angyali üdvözlettel, s a megváltás-
sal ér véget. És mert a kereszthalál a
tavaszünnephez kapcsolódik, az ember
számára ez kétszeres örömet jelent: az
újjászületést a hitben az újjászületés a
természetben érzése övezi. Ez a játé-
kosság és felszabadultság, ugyanakkor
ez a mély áhítat van jelen Czentyéné
Zolnai Irén tavaszi örömmünnep-képein
is. S az áhítatot megéltésnek vagy
lelki élménynek nevezve tudjuk össze-
kötni a tavasz mágiáját az újjászületés
csodájával.

*Czentyéné Zolnai Irén
műveiből*

fent: Pászkaszentelés

lent: Húsvéti locsolók

(Az itt közölt szöveg a Tégláson, a városi könyvtárban március 22. és április 22. között rendezett kiállítás megnyitójának szerkesztett változata. A megnyitón a Czentyéné Zolnai Irén hónapképeihez írott 12 hónapversem hangzott el, melyek erre az alkalomra egy képes kiadványban is napvilágot láttak. A megnyitón Kiss Viktória, Lakatos Valéria, Szabó Henrietta és Sáreczki Gyula versmondással, Sopronyi Éva zongorán, Varga Miklós pedig hegedűn működött közre. A kiállítást Némethi Katalin rendezte.)

MEGFESTETT VÍGOPERA-HÍRADÓ

MI KETTEN

*Pálfi Julianna (P. Juli-Anna)
és Pálffy István (Putyu) kiállítása
a DOTE Elméleti Galériában*

Vajon hol és mikor kezdődik egy kiállítás története? A látogató számára talán akkor, mikor kiveszi a meghívót borítékából, rápillant a címre. „*Mi ketten.*” Mielőtt megnézné, kiket takar a cím, a reprodukált képeknél megáll. (Próbabábu vagy torzó hallgatja a zeneszót; kettévágott fej mögött a geometrikus éden, vagy az édeni geometria?) – Két festőről van-e szó? A próbabábu és a zenész párosáról? Vagy a kettéhasadt személyiségről?

Még nem tudják, ki állít ki, azonban az élményképződési folyamat már itt elkezdődik. Ha a művészet a világ egy fajta megkettőződése vagy lenyomata, a mindenkori nézőnek látnia kell, hogy ez a világ, melyről most képet kap, nem olyan módon működik, mint ahogy egy normális világnak működnie kellene.

Mert ez a világ abszurd és szürreális, az álom és a képzelet szabályai irányítják. Noha keresi a harmóniát, azt csak hazudni tudja magának. Keresi a rendet, ám csak úgy tud rendet vágni, ha megsemmisíti a rendetlenkedőket. Ez a világ költészettel volna telve, varázslószavai nyomán azonban nem madár ébred, csak a berozsdállt oxigénpalack sóhajt még nagyot

Mi ketten

*Pálfi Julianna és Pálffy István
kiállításának meghívója; fent: Pálffy
István Győztesek privilégiuma,
lent: Pálfi Julianna Pozitív című
festményének reprodukcióival*

Megszólalna a mértani formák mögött a zene, fölcsikorognak viszont az álom fogaskerekei. Férfi és nő egyszerre találja meg egymást, s győzi le egyik a másikat. De tudjuk-e egyáltalán, hogy ki kicsoda, vagy ki mire predesztinált, és hogy létezik-e valahol a valódi egymásra találás, létezik-e győzelem, vagy csak a harc van: költészetbe öltöztetve az egymásra találásért, a tudat reprezentációit kérve segítségül, hogy „intellektuális melódiába” öntse a hiányt?

A néző rájön, hogy mégis igazuk van a képeknek. Mert a világ tényleg ilyen. Noha igyekszik olyannak mutatni magát, mint egy ikon. S a művészre vár a feladat, hogy *lefesse róla a mázat*. A világot olyanra fesse át, amilyen.

S olyanra is, amilyen maga a művész. Ebből adódhat az a sajátossága, hogy az általános érzelemmentesség vagy a hollywoodi védjeggyel fölcímkezett műkönnyek ellen bájosan naiv, őszinte – ezért groteszk – költészettel küzdjön. Hogy a káosszal szemben olyan rendet mutasson föl, amely látszólag ugyanolyan kaotikus, mint a világ, csakhogy e töredezettség mögött a rombolás idolja helyett a teremtés vágya áll.

Mindezek után a tárlatlátogató kinyitja a meghívót, majd elolvassa a két kiállító alkotó nevét.

Pálfy Julianna (művésznevén P. Juli-Anna) és Pálfy István (Putyu) kiállításának története viszont nem itt kezdődik. 2011 őszére kell visszamennünk, el kell utaznunk Vajára. A várkastély-

ban rendezték meg a vajai nemzetközi művésztalálkozó záró kiállítását. Hamarosan éreztem, hogy Putyu és Juli-Anna munkái mögül fölsejlik előttem világképük is. Két album segítette még ezt: egy képkatalógus és Juli-Anna verskötete (*Röviden*), melyet mintegy húsz festményképe illusztrált.

A folyóiratomban a kiállításról és a kiadványokról is írtam. Ekkor kérdezte meg Putyu, székesfehérvári tárlatára készülve: Debrecenben még nem állított ki, tudnék-e egy jó helyet javasolni neki. Jó helyként az első köztvettem számításba az Elméleti Galériát, s nem is kellett tovább menni, mert az ismeretség és a találkozás létrejött.

A kiállítás történetéhez hozzátartoznak versek is. Elővettem időközben Pálfy Julianna kötetét – ahol szívesebben lapozgattam volna több képének a reprodukcióját –, s ott megakadt az ujjam és szemem a *Kék festék álmodik* című költeményénél.

Pálfy Putyu István:
Alku

... lenn délen, éden...
 itt pedig csak kevergetnek,
 felhasználnak piszkosul.
 Kinek kell a tiszta szín
 arany söröshordók idején
 műanyag fák korában?
 Tán az óperencián is túl,
 vagy ki tudja, valahol
 egy kicsi hely még akad tán
 ott lenn, délen, kék tenger
 fölötté kék ég, kékek a virágok,
 s nincs a homokon emberi lábnyom.

Pálfi Julianna:
Küüzetés a Paradicsomból

Erről a képről (és a kékről) eszembe jutott a kultúrák közti vándorlás s egy Udvarhelyi Éva által közölt példázat.

Az egyik ország lakosai sárga napszemüveget hordanak. Ezért természetes, hogy mindennek, amit látnak

– az égnek, fáknek, ételeknek – egy kis sárga árnyalata van. Mindig is így volt, és a lakosok elég nagy megelégedéssel élnek sárga világukban.

Ebbe a világba megérkezik egy vendég, egy másik országból. Ebben a másik országban mindenki kék napszemüveget hord. Amikor reggelente felkelnek, megcsókolják gyönyörű, kék gyerekeiket, s ablakukon kinézve szép kék réteket, erdőket, farmokat látnak a tökéletesen kék ég alatt.

A látogató kulturálisan érzékeny, ezért úgy érzi, az egyetlen dolog, amit tehet, hogy megpróbálja megérteni a világot az itteni perspektívából. Beszerez tehát egy sárga napszemüveget, és felveszi a saját, kék napszemüvege fölé. Némi megelégedéssel szögezi le: „Aha! Most már értem. Ebben az országban minden zöld!”

Órát tartok az egyetemen a média szakos diákoknak. Előre megfontolt módon kivetitem Pálfi István egyik képét (*A legvidámabb utca legvidámabb emberei*) – a guberálókról. Az a feladat, hogy médiumként értelmezzük a művet. Jó bulvártéma, hangzik a sommás megállapítás. Ironikus módon közvetíti a valóságot, így a másik.

Nos, a médium olykor a kék és sárga között közvetít, azonban gyakran még a kékek sem értik meg egymást, ezért a média – ami több és más, mint a médiumok összessége – a dolgokat meg akarja magyarázni. Tudja ugyanis: az értelmezés: hatalom. A média tehát a

valóságot irányítani szeretné, mert nem elégszik meg azzal, hogy csak tükrözze azt. A bulvár a kékből és a sárgából mindig feketét vagy rózsaszínűt gyárt – igény szerint. Jobb esetben zöldet. (Ám a reményt kiöli belőle.)

*Pályfy Putyu István:
A legvidámabb utca vége*

Tudvalevően a mű (illetve a művész) is médium: közvetít a valóságok közt, új valóságokat hoz létre, láthatóvá tesz láthatatlan valóságokat. A festmények sorozata reprezentatív valósághíradó (reprezentált valóság: megjelenítés, képzet, ábrázolás, helyettesítés), és a művész a tudósító. Sokkal hitelesebb lehet ez a helyettesített valóság, mint a hatalom érdekében torzított kép.

Putyu képeihez ez után is születtek versek. Például a *Hajnali őrjárat* című festményhez is. Innen veszem a példát a festői felismerésre, miszerint egyszer már minden megtörtént; és a művész feladata az, hogy felismerje, elmagyarázza a történeteket és a jeleket.

*Egy várost keresek.
Álmomban kitaláltam egy
bábéli nyelvet a tornyaihoz.
Lehet, hogy már jártam ott,
s nem értettem sem a fákat,
sem az embereket.*

Az a cél viszont örök: megérteni azt, ami körülöttünk s bennünk van. Lép-jünk be tehát úgy ennek a tártnak a történetébe, hogy azt művészi valósághíradóként nézzük végig, melyben két tudósító, két műsorvezető van – így nevezve magukat, hogy „mi ketten”. S egyúttal meg is szólítanak: „mi ketten vagyunk a világ, én a mű, és te a néző”.

S mielőtt megkezdődne a történet, még utána nézünk a riportereknek. Megtudjuk, hogy mindketten kárpátaljai magyar művészek, Pályfy István Ungváron született, Pályfy Julianna ott tanult. Ő tervezőszerkesztője volt a *Kárpáti Igaz Szó* című lapnak, a festés mellett az írott műfajok is izgatták: két mesekönyve jelent meg a Móra Kiadónál. Szöllősy Tibor P. Juli-Anna képeit a novellaműfajhoz hasonlítja, értve alatta, hogy egyívűek és csattanóra vannak kiélezve, feszesek a történetmondásban, és melódiát hoznak létre. Főlemlíti az újságíró még Vasarelyt, Modiglianit, Picassót és Csontváryt, úgy véli, e képek mögött munkál az op art, a finom vonaljátékok és drámai hangok öröksége, a szimbólumteremtő egyén intellektusa, harmóniavágya.

Több művésztelep és alkotótábor résztvevője, miként férje, aki 1994-ig,

a Magyarországra településig alapítóként volt a Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társaságának választott titkára. Megtudjuk azt is: Pálfy Putyu a szobrok, kerámiák és más plasztikák vonzása mellett is kitarzott a táblakép-festés mellett.

Pálfy Putyu festőuniverzumának jellemzéséhez Szabó Lili művészettörténész Milán Kunderától kölcsönözte az idézetet, az *Elárult testamentumok* című könyvből (ez a mottó talán többet mond minden tudós elemzésnél): „A humor az emberi dolgok viszonylagosságának mámore, különös gyönyörűség, mely abból a bizonyosságból fakad, hogy nincs bizonyosság.”

Ezért lehetnek hősei „fél-szerzetek”, akik marionettfiguraként mozognak egy abszurd erő irányítására, s különös metamorfózis gyanánt a saját testüket növesztik hangszerré, átlényegülnek

zenévé. A Bosch-féle, középkori, vagy a Magritte mintájára konstruált, Dalít továbbgondoló szürreália világa ez – s egyszerre az emberi mélyvalóságé.

Kundera idézett könyve másik fejezetcímével: „az eltűnt jelen nyomába” szegődnek az alkotók. Talán mégsem az „*emlékek panoptikumáról*” van szó, mint Tarczy Péter írja, hanem a „térbe sűrített időről”, ahol fölzokogó nevetések ölelkeznek össze egy szimfonikus drámai képalkotóvá. Egy megfeszített vígopera-híradóvá. Soroljunk is föl tehát néhány jellemző szalagcímet!

A volt miniszterelnök éjjeli szerenádod adott saját magának.

Az óvodások felnőttnek építettek mesevárost.

P. Juli-Anna: Meseváros (balra, lent)

Pálfy Putyu: Éjjeli szerenád (jobbra)

Az alkotmánybíróság döntése után újra leköltözhetnek az aluljárókba a legvidámabb utca végén lakók.

Ízelítő az őszi divatkínálatból: kalappal a depresszió ellen. Vigyázat: a lila kalap csábít.

Bankcsőd után: Amszterdamból hazatelepült lányokat kínálnak a pesti alkuszok. Mottó: Az ördög vacsorája.

A nagy érdeklődés miatt a velencei karnevált immár minden évszakban megrendezik.

Megtalálták a világ legrégebbi fényképét. A felvétel a Paradicsomból való kiűzetést rögzítette.

Jimmy Hendrix emlékére hirdetett koncertet egy offshore választási koalíció; a plakátokon a Zsivány és a Joker aláírások szerepelnek.

A végső megoldás a halál című hollywoodi filmsiker mintájára új magyar némafilm készült *Harmadik megoldás a hal* címmel.

A szalaghírek semmivel sem abszurdabbak a kereskedelmi híradók kínálatánál. Nem állítjuk a művészek közéleti kontaktszándékát, ám ahogy a világot látják/bemutatják, az azt tanúsítja, hogy kritikusan szemlélik azt.

Szűkebb és tágabb világunkat úgy kívánják élhetővé tenni, hogy visszacsempészik a humort – vele az őszinteséget és szépséget, némi költészetet és a báj, az elcsodálkozás, a gondolkodás és a felülemelkedés képességét.

*P. Juli-Anna:
Földön, vízben, levegőben
lent: Pálffy Putyu István:
Harmadik megoldás*

HITVALLÓ MAGYAR IRODALOM

A Déri Múzeum Baráti Köre LYRA Művészeti Csoportja ez év elején tematikus előadás-sorozatot indított el a debreceni Latin (korábbi Latinovits) Kávézóban. A „*Hitvalló magyar irodalom*” című programsorozatot – melynek mottója Máté 18,20-ból: *„Ahol ugyanis ketten vagy hárman összegyűlnek a nevemben, ott vagyok közöttük”* – Erdélyi Márta versmondó, a LYRA Művészeti Csoport vezetője és Varga

János főesperes, az előadás-sorozat védnöke állította össze. Január végén *„Fényt hagyni magunk után”* címmel emlékeztek Mécs Lászlóra (1895–1978); márciusban *„A haza minden előtt”* címmel hangzott el összeállítás magyar költők „haza- és nemzettudatot” szólító verseiből; április 30-án Mindszenty Gedeonra (1829–1877) emlékeztek a *„A szentek unokáihoz”* című műsorral.

A további tervezett előadások május végétől
(az egyes alkalmak keddenként 16.30 órakor kezdődnek):

MÁJUS 28.:

„Isten tenyerén”

Sík Sándor (1889–1963)

SEPTEMBER 24.:

„Isten-lángot gyújtok szívemben”

Pakocs Károly (1892–1966)

JÚNIUS 25.:

„Zsoltárok a sivatagban”

Gyóni Géza (1884–1917)

OKTÓBER 08.:

„Jelenlét”

Rónay György (1913–1978)

JÚLIUS 30.:

„Hontalanság hitvallása”

Wass Albert (1908–1998)

NOVEMBER 26.:

„A kereszt fogantatása”

Reményik Sándor (1890–1941)

AUGUSZTUS 27.:

„Vallomás az égi asszonynak”

Harsányi Lajos (1883–1959)

DECEMBER 17.:

„Isten nélkül üres a világ”

Pilinszky János (1921–1981)

SPICCEN

*Szabó András kiállítása a VOKE Egységértés
Művelődési Központjában Debrecenben*

Múlt évi négy önálló tárlata jelezte: Szabó András alkotóereje teljében van, most a cím is (*Spiccen*) erre utal. Ha valaki spiccen van: sikerei csúcán áll. Az alkotás mámor, a kiállító szalonok világa ugyan eredményezhet 'szalonspiccet, ám ő inkább azt vállalja, hogy lefeszített lábujjai hegyén állva spiccel: úgy táncol, hogy energiáit föleszi a könnyűség. Meggyőzve róla: lendülete játékos életöszton, s hogy táncoló teste is röppenő madárrá változik.

A tárlat anyaga a szerzői szándékok szerint is kötődik a Tánc világnapjához. A kiállítás épp április 29-én zárul. (A Tánc világnapját 1983 óta ünnepeljük Jean–Georges Noverre, a klasszikus balett kiemelkedő alakja születésnapján.) A táncból jött létre a költészet és zene, képzőművészet és színház. A tánc képes arra, hogy az emberi élet egészét elmesélje, középpontjában a szerelemmel és halállal. Az erosz (az érzéki ösztön) és tanatosz (a halálösztön) – a vágy a szerelemmel és a haláltól való félelem irányítja az emberi cselekvéseket. S a tánc képes mindezt megjeleníteni, kifejezni. A tánc közösségi rítus-megnyilvánulás, de nemcsak két ember forrhat egygé, az ősi, elveszett egészet hozva létre. Táncolhat a virág, és táncolhat a fény; táncolhat a bohóc mosolya, táncolhatnak a tenger hullámai; táncolhat a hercegnő kezében a legyező; táncolhatnak a sasok vagy más égi madarak a felhőkben és a sziklák fölött, a fényben, maguk is fénnyé válva – s táncolhat az ember képzelete, amikor fölülről láthatja a napfelkeltét...

A tánc Szabó András fölfogásában is az élet- és halálösztön közt járja be a létezés különböző fokozatait, de igyekszik azt is kifejezni, hogy a táncból váló alkotó-cselekvés képessé tesz a fölülelemelkedésre, mintegy kilépve az időből. Ahogy ő írja: mintha szerzetes lenne egy kolostorban, úgy emelkedik mind magasabb spirituális szintre, az alkotást már–már imává, napi lélekgyakorlattá formálja.

Táncosai az érzéki mozgások helyett lelki folyamatokat fejeznek ki. És hogy a táncos szárnyalás fegyelmezett legyen az illúzió szabadságában is, a visszatérő figurák és attribútumok mellett következetesen alkalmazza a mozgást szabályozó,

a táncnak sajátos struktúrárt adó geometrikus elemeket is. A körmotívum például (leegyetemesebb, a világot, a létezés egészét reprezentáló szimbólum) visszatér, azt hol rácsok fosztják meg a kiteljesedés illúziójától, hol a táncmozdulat feszíti szét a kereteket. Ha azt mondjuk: Szabó András a merész kontrasztokkal a magasság és a mélység örök kettősségét fejezi ki, ez azt is jelenti, hogy a művész a magasság és mélység, a földi és égi játékkal, a táncsal és tűzzel, az egymásra hangolásokkal és egymásból kiindulásokkal valamilyen varázsló ősmi-nőséghez közelít, a rituális, világteremtő tánchoz.

Mivel a tánc helyett inkább folyamatot fest, igyekszik leegyszerűsíteni, modellezni azt, ezért viszonylag kevés eszközzel dolgozik. A színek közt csak a fekete és fehér, bíbor (vagy bordó) és zöld kompozíciós variációival éri el a kívánt hatást. A színek ellentéte ugyanakkor meg is kívánja a másik jelenlétét. A bíborral a méltóságot és emelkedettséget, a hagyományt reprezentálja, ellenben a zöld föld közelséget, reményt, megújulást fejez ki. S mindkettő elvezet a nyugalomhoz, a békéhez. A fekete ünnepélyességével és mélységével felelhet a szintén ünnepélyes, de magasztos és tiszta, távoli és tökéletes fehér. (A bíbor és fehér szakrális színeknek számít, a zöld és fekete pedig profán minőséget idéz meg.)

A profán táncminőség szakralizálására szólít a címadó sorozat. A három kép tulajdonképpen triptichon: a tánc egyszerre szakrális és profán létezésminőségre utal. Ám a 'spiccen' mindig az egyensúly lesz a legfontosabb. Ezért a színek és a formák, érzelmek és indulatok, félelmek s vágyak, önismeret és útkeresés finom egyensúlyáról is szól ez a tárlat.

Szabó András:
Spiccen 3 (balra) és Spiccen 1 (jobbra, fent);
Lendületben (jobbra, lent)

A TÁNC VILÁGNAPJÁRA

MÁLYVAFÉNY LÉPCSŐN

A csillagok zenéje szólít,
mályvafény lépcsőn szökkensz fölfelé,
bíbor magányból lépsz ki büszkén,
s álomként szállsz a hold és föld közé.

A tested úszik, mint a remény
az alkonyatban, sóhajtóként árad.
Felhőkbe angyalt babonáz
imádkozó ajkáról a pára.

Ne halj meg fénylő szerelemben,
a fohász mellé vágjat is ültetsz:
a lendület röptítsen, s zokogj
madárkirály szárnyára feszülten.

Szüless meg haló mozdulatban;
sírj és nyögjön a csípőd, vérezz!
Öleld magad hajnal bíborához;
testedből állíts létrát a fényhez!

A Honvéd Táncszínház repertoárjából

Fekete-piros tánc (fent)
Rendező: Zsuráfszky Zoltán

Lúdas Matyi (lent)
Rendező–koreográfus: Novák Ferenc

RITMUSOK

Emelem a lábam
s dobbantok.
Keresem a házad –
Hol vagy most?

Hiszel-e az égen
kéklóban?
Hiszel-e a kéken
fénylóban?

Vagy-e az időben
és kőben?
Vagy-e tovafénylő
mécsfőben?

Emeled a lábad
szédiülten.
Cseresznyevirágba
szépülten.

Tavaszima-lépted
bársonytánc.
Te leszel az ének
cédrusfán.

MONARCHIA – jelenet a Honvéd Táncszínház előadásából
Koreográfus-rendező: Zsuráfszky Zoltán
(Forrás: www.honvedart.hu)

A DEBRECENI FŐNIX RENDEZVÉNYSZERVEZŐ KHT. PROGRAMJAIBÓL

**MÓZES,
AVAGY A TÍZPARANCSOLAT**

Markó Iván Kossuth-díjas koreográfus, balett művész 2011-ben született darabját mutatta be a Magyar Fesztivál Balett a debreceni Főnix Csarnokban március 27-én, a Debreceni Tavasz Fesztivál egyik kiemelt rendezvényeként. (A darabban a 66 éves Markó Iván is közreműködött, prózai szereplőként ő volt az előadás narrátora.)

A rövid, de zenei és mozgás-expresszivitása miatt egyszerre intenzív nézői és színpadi jelenlétet igénylő táncdrámát két részben adta elő a társulat. A mű az ismert bibliai történet (Exodus) szimbolikus és erkölcsi sűrítményét kínálja. Itt a Tízparancsolat erkölcsi szabályrendszere feszül neki annak az értéktelenedő rendnek, amelyben a pénzé s az általa nyert hatalomé a főszerep. A sejtelmes és varázslatos táncjáték hatását fokozzák Gombár Judit díszlet- és látványeffektjei, mint például a Vörös-tenger szétnyílása vagy az Aranyborjú „eltáncolása”.

A Mózes, avagy a tízparancsolat debreceni előadásáról készült fotók forrása: a Főnix Csarnok facebook oldala

„A táncszínházi előadás a csodák világát, valamint a saját magával küzdő Mózes és az Istennek megfelelni vágyó ember bensőséges harcát, gondolatait, küzdelmét eleveníti meg – olvashatjuk Markó Iván darabot kísérő kommentárjában. – Gyerekkorom egyik nagy élménye volt, amikor a nagymamám a Testamentum vidéki legendáit mesélte nekem. Utolsó története arról szólt, hogy Mózes, aki már vén-ségesen vén ember volt, amikor népe az ígéret földjére lépett, ezt kérte a Mindenhatótól: »Csak egy madárka szeretnék lenni egy fán, engedd, hogy láthassam a Te csodálatos adományodat«. Az Úr azonban elutasította Mózes kérését. A válasz elgondolkodtató...”

A nagymama (a szegény tokaji gazdálkodó, Guttman Amália) elbeszélése ad mai keretet a történetnek, ezért lehet terhelt a gyászima a holokauszt-idézetekkel (sajnos, a prózai részben éppen Markónak nem sikerült a Mózes-drámát közvetíteni), s noha didaktikus a Tízparancsolat elősorolása, azért kaphat többletjelentést, mert annyi azért kiderül, hogyan lehet átlépni egy magasabb minőségbe. Mint Markó Iván fogalmazott: a nép megnevelése az Isten privilégiuma, minden ember önálló elhatározása viszont, hogy szeretne-e, hogy akar-e jobbá válni. Ez is az önismeret története, s bár a feladat szokatlan, a tánc volt most a legavatottabb „mesélő”.

ZÓRÁD ERNŐ, A PRECÍZ BOHÉM

A 2011 végén, Zórád Ernő neves grafikus és képregény-rajzoló, illusztrátor és karikaturista születésének centenáriuma indult útjára az a kiállítás-sorozat, mely keresztmetszetet kínál az életműről. Debrecenbe március közepén érkezett az anyag Mátészalkáról, az előző helyszínről, s április 16-ig fogadta a látogatókat a Kölcsey Központ földszinti bemutatóterében.

Petőfi Sándor – Zórád Ernő grafikája az Irodalmi Pantheon sorozatból

PIROSKA, A FARKAS – A L'ART POUR L'ART TÁRSULAT ELŐADÁSA

„A L'art pour l'art Társulatnak mind a négy tagja tevékenyen hozzájárult a legújabb produkció sikeréhez – tájékoztattak a 'négyszögletű kerekigazságról' a társulat tagjai az előadás előtt. – Dolák-Saly Róbert tudományszerető, szkeptikus világszemlélete mellett Laár András idealista, buddhista alapokon nyugvó életfelfogása, Pethő Zsolt pacifizmusa és Szászi Móni humanista, kiváló közösségi szelleme teszi egységes remekművé” a Debrecenbe (is) érkezett változatos műsort. Leopold porondmester történeteket vetített; Ede-Bede bácsi abszurd mesével kedveskedett; Pethő Zsolt az új Tell Vilmos slágerét mutatta be. A társulat visszahozta Besenyő Pista bácsiékat. Dolák-Saly Róbert Naftalin Ernő professzort és Boborjánt alakította, Kancácskát és Frigid Mirtillt Szászi Móni keltette életre, egyúttal az előadást is ő szerkesztette (ez volt a társulat 14. önálló színházi estje).

Énekelt még egy mezőn felejtett tehén, volt osztályfőnöki óra szülőknek, családoként pedig a „trafik” szót vetették be, ami nem is szerepelt a darabban.

A debreceni Kós Károly Művészeti Szakközépiskola művésztanárainak csoportos kiállítását Vargáné Szabadka Tünde, az intézmény igazgatója április 4-én nyitotta meg a Mű-Terem Galériában (a kiállítás május 3-ig tartott nyitva)

A 30 éves intézményben egy évtizede folyik szakközépiskolai művészeti képzés, amely párhuzamosan készíti föl a diákokat az érettségi, illetve az emelt szintű művészeti szakképesítő vizsgákra a következő iparművészeti szakmákban: alkalmazott és elektronikus grafikus, mozgókép-animáció készítő, bútorműves, bőrműves, keramikus, ötvös, aranyműves, fém- és zománcműves, textilműves, kézi-nyomó textilrajzoló és modelltervező asszisztens. Az iskola az eltelt időszakban országos és nemzetközi szinten is nevet szerzett magának.

MŰVÉSZTANÁROK TÁRLATA

A Kós Károly művészeti iskola tárlatán szereplő, alkotó pedagógusok: Barna Tibor, Dávid Attila Norbert, Deák Anita, Fogarasiné Tóth Zsuzsanna, Hákli Tímea, Halmi Zsolt, Imreh Sándor, Juha Richárd, Kohári Tibor, Kovács Kriszta, Makai Éva, Makai Gábor, Nagy Sándor Zoltán, Rózsa István Tamás, Soós Dóra, Toró József, Tóth Szilvia, Udvardyné Bányai Bernadett, Vincze Zita, Voronko Vera, Zalaváry Éva, Zoltán Győző.

NAGY ISTVÁN SZENTESI FOTOGRÁFUS *Kompozíciók cianotípiára* című kiállítását február első felében láttuk a debreceni Újkerti Községi Ház Galériájában. A kézműves eljárással készített fotók különleges, kékségbe arcaizált, időtávolságot és titokközelséget sugalló, egyszerűségében is költői világot teremtettek.

FELHÍVÁS A X. ORSZÁGOS IFJÚSÁGI NÉPI KÉZMŰVES PÁLYÁZATRA

Az Emberi Erőforrások Minisztériuma, a Hagyományok Háza, a Népművészeti Egyesületek Szövetsége, a Kézműves Alapítvány, a Debreceni Művelődési Központ, illetve a kézműves kategóriákat gondozó intézmények meghirdetik a X. Országos Ifjúsági Népi Kézműves Pályázatot 11–25 éves fiataloknak. A pályázattal a meghirdetők lehetőséget kívánnak teremteni a Magyarországon és az ország határain túli magyar nyelvterületen élő, a hagyományos kézműves tevékenységekkel foglalkozó fiataloknak a bemutatkozásra, a megmérettetésre, illetve hagyományápoló tevékenységük továbbfejlesztésére. Pályázni az alábbi kategóriákban, helyszíneken és időpontokban lehet:

1. BŐRMŰVES (szíjgyártó, bőrtárgy készítő) és FAZEKAS – Szervezője: Nádudvari Népi Kézműves Szakiskola és Kollégium (4181 Nádudvar, Ady tér 10.; Tel.: 54/480-730 vagy 20/591-94-62; a pályázat gondozója: Dr. Takácsné Baranyai Etelka igazgató. E-mail: szakiskola@adyamk.hu; Vetró Mihály művészeti vezető; Benő Tamás bőrműves szakoktató; Fazekas Ferenc fazekas szakoktató) A pályamunkák beadásának ideje: 2013. augusztus 26–30. Kiállítás, díjátadás, szakmai program: 2013. szeptember 13.

2. FARAGÁS (fa, kéreg, szaru, csont) és a FONHATÓ SZÁLAS ANYAGOK (gyékény, szalma, vessző, sás, csuhé) – Szervezője: Esély Kövessi Erzsébet Általános Iskola, Szakképző Iskola és Gimnázium (1089 Budapest, Dugonics András u. 17–21.; Tel. és Fax: 06 1 284-2662, 303-0917, 283-0951; 70/225-32-98; a pályázat gondozója: Székely Éva. E-mail: szekely-eva@freemail.hu). A pályamunkák beadásának ideje: 2013. szeptember 16–20. Kiállítás megnyitó, díjátadás, szakmai program: 2013. október 4.

3. HÍMZÉS, CSIPKE, VISELET, NÉPI ÉKSZER – Szervezője: Veszprém Megyei Népművészeti Egyesület (Helye: Pannónia Kulturális Központ és Könyvtár 8220 Balatonalmádi, Városház tér 4.; Igazgató: Bati János; a pályázat gondozója: Cz. Tóth Hajnalka. E-mail: cztoth@gmail.com; Tel.: 30/611-0242). A pályamunkák beadásának ideje: (postai úton) 2013. augusztus 26–30; személyesen: 2013. augusztus 30. 10-18 óráig. Kiállítás megnyitó, díjátadás, szakmai program: 2013. szeptember 14. 11 óra

4. SZÖVÉS (gyapjú, vászon) és NEMEZ – Szervezője: Fejér Megyei Művelődési Központ (8000 Székesfehérvár, III. Béla király tér 1. Tel./Fax: 22/313-175 ; 22/315-021; igazgató: Juhász Zsófia igazgató, E-mail: titkarsag@fejermmk.hu; A pályázat gondozója: Komendó Gabriella népművészeti referens; e-mail: gabriellakomendo@fejermmk.hu) A pályamunkák beadásának ideje: (postai úton) 2013. augusztus 21–30.; személyesen: 2013. augusztus 29–30. Kiállítás megnyitó, díjátadás, szakmai program: 2013. szeptember 21.

Valamennyi kategóriában fogadják a kategóriának megfelelő gyermekjátékokat is! Pályázhatnak: egyének, 3 db tárggyal vagy egy összetartozó kollekciónal; közösségek, szakiskolák, 5 db tárggyal vagy egy összetartozó kollekciónal. A pályázók részvételi szándékának jelzését 2013. 05. 15-ig kéri a szervezők a megadott elérhetőségeken!

A pályázatokat az alábbi felirattal ellátva fogadják el:

1. Az alkotó neve, életkora, címe, (iskolája)
2. A pályamunka megnevezése, mérete, anyaga, értéke
3. Szakköröknél, iskoláknál, szervezeteknél a közösség, intézmény pontos címe (irányítószám, hely, utca, házsám, telefon), a csoport szakmai vezetőjének neve.

A beadott pályamunkákat életkoronként (11–15 és 16–25 évesek) külön értékelik. Minden kategóriában első, második, harmadik és külön díjakat adnak ki. A nevezési díj egyéneknek 1000.- Ft / kategória, közösségeknek és szakiskoláknak 2000.- Ft/kategória.

Kategóriánként a megjelölt helyszíneken kiállításokon mutatják be a pályaműveket, és a szakmai értékelések is ekkor hangzanak el. Minden kategóriából a díjazottak jutnak tovább az Ifjú Kézművesek Országos Kiállítására. Az országos kiállítás helyszíne a DEBRECENI MŰVELŐDÉSI KÖZPONT / 4024 Debrecen, Kossuth u. 1. ; Tel: 52/413-939; e-mail: dmk@debrecenimuvkozpont.hu; honlap: www.debrecenimuvkozpont.hu.

A pályázat koordinátora: Jantyk Zsolt. E-mail: jantyk.zsolt@debrecenimuvkozpont.hu;
Szőnyi Sándorné: szonyi.sandorne@debrecenimuvkozpont.hu;
Nagy Mária: nagymaria@debrecenimuvkozpont.hu
és Mátrai-Nagy Andrea: matrai.andrea@debrecenimuvkozpont.hu

Valamennyi díjazott pályamunka együttes bemutatója – az Ifjú Kézművesek Országos Kiállításának megnyitója és a hozzá kapcsolódó Vándorlegény Konferencia – tervezett időpontja: 2013. november 8–9.

*Pillanatkép
egy korábbi ifjúkézműves-
kiállításról és vándorle-
gény konferenciáról*

LAPZÁRTA

A „DEBRECENI KÉMIA IKONJA”

Dr. Bognár Rezső (1913–1990) akadémikus, a Debreceni Egyetem Szerves Kémiai Tanszékének professzora emlékére, születésének centenáriumán, 2013. április 4-én tanítványai és tisztelői emléktáblát avattak az egyetem Kémiai Épületének előcsarnokában (majd a DAB-székház adott otthont annak a tudományos ülésnek, melyet az iskolateremtő egyetemi tanár munkásságáról rendeztek.

A bronzdomborműves emléktáblát a Szerves Kémiai Tanszék, illetve a Kossuth Lajos Tudományegyetem Baráti Köre felkérésére Győrfi Lajos szobrászművész készítette el. Fábíán István rektor beszédében a „debreceni kémia ikonjának” nevezte a professzort. Lenkey Béla, a KLTE Baráti Körének elnöke hangsúlyozta, hogy az emléktábla a tiszteletadás klasszikus formája – a baráti kör ily módon is rendszeresen megemlékezik a szakmai elődökről, akik biztos alapot kínáltak a jelen tudósainak és oktatóinak munkájához, s ezzel a jövő építéséhez.

B. OROSZ ISTVÁN KÁLVINISTA RÓMÁJA

A Város Napja alkalmából – mely egyúttal a Költészet Napja is – „Debrecen, a kálvinista Róma” címmel nyílt meg B. Orosz István festő- és grafikusművész kiállítása a Debreceni Művelődési Központ Belvárosi Galériájában.

Dr. Bölcskei Gusztáv református püspök az alábbi gondolatokkal ajánlotta a tárlatot: B. Orosz István grafikusművész Debrecen egykori és mai hangulatát megidéző alkotásai nem a viták, a polémia világát jelentik meg, hanem azt a jó értelemben vett maradandóságot, amelyet ezek a jellegzetesen debreceni épületek árasztanak magukból. A változások között is kiszámítható és biztos fundamentumot jelentő lelkiség tűnik át a képeken, s a hozzájuk választott igényes idézeteken. Kívánom, hogy a képek szemlélése érintse meg minél többek szívét és lelkét, és segítse elő örökségként őrizni a megtartó közösség városát, Debrecent, a kálvinista Rómát.

Az április végéig nyitva tartott kiállítás képei közt föltűntek Debrecen jellegzetes épületei, klasszikus magyar költők és írók (Ady Endre, Petőfi Sándor, Jókai Mór, Szabó Magda, Csokonai Vitéz Mihály) idézeteivel kísérve. (A kiállításhoz kapcsolódott B. Orosz István önálló irodalmi estje április 17-én.)

NEMZETI EMLÉKHELY LETT A DEBRECENI REFORMÁTUS NAGYTEMPLOM ÉS KOLLÉGIUM

Mohács, Székesfehérvár, Pákozd és a 301-es parcella után a Debreceni Református Nagytemplom és a 475 éves Református Kollégium csatlakozott nemzeti emlékhelyeinkhez, melyből összesen 11-et avatnak föl.

1849. április 14-én a Kollégium Oratóriumában ülésező Országgyűlés határozatára a Nagytemplomban hirdették ki a Habsburg-ház trónfosztását kimondó Függetlenségi nyilatkozatot. A Református Kollégium az „ország iskolája”, a magyar irodalmi, tudományos művészeti és közélet számos kiválóságát nevelte (innen sarjadt ki a Debreceni Egyetem is.) A Zsigmond Attila által tervezett sztelét április 12-én Balog Zoltán, az emberi erőforrások minisztere, Kósa Lajos, Debrecen polgármestere avatta föl és Bölcskei Gusztáv (a www.haon.hu képen) tiszántúli református püspök áldotta meg.

SALAMON ÁRPÁD GRAFIKAI KIÁLLÍTÁSA
CSERNÁTH GÁBOR EMLÉKÉRE

A Hajdúböszörményi Kisgrafika Barátok Köre alapítója volt Csernath Gábor, aki valóságos pezsgést hozott a régió kisgrafikai (exlibris-készítő és -gyűjtő) közéletébe. Mások mellett Szilágyi Imre teljes kisgrafikai életművét dokumentálta, kapcsolatokat épített ki a helyi és a nemzetközi alkotói és gyűjtői körökkel, több kiállítást szervezett, saját gyűjteményét is rendszeresen bemutatta. Csernath Gábor 2010-ben, 79 évesen hunyt el, a böszörményi kisgrafika-barátok az ő emlékére rendezték Salamon Árpád szlovéniai magyar grafikusművész kiállítását április 16. és május 4. közt a Hajdúsági Múzeumban. Salamon exlibriseit (elsősorban linó- és fametszeteit) a „négyzetes” komponálás jellemzi, leegyszerűsített formái a képek emblémajellegét fejezik ki.

Salamon Árpád kisgrafikai metszeteiből

A GYARAPODÓ SÁNTHA-KOLLEKCIÓ

„Hajdúböszörmény a festők városa” címmel rendezett 2010-ben a böszörményi lokálpatrióta műgyűjtő, Sántha Antal nagyobb szabású kiállítást, ezzel a hajdúböszörményi képzőművészet évszázados történetének keresztmetszetét adta. 55 olyan művész szerepelt a tárlaton, aki vagy a városban született, ott élt, vagy valamely más kapocs kötötte Böszörményhez. Sántha Antal folyamatosan gyarapítja a kollekción –

legutóbb arról számolt be, hogy már a hetvenet is meghaladta a „böszörményi” művészek száma. Sikerült műalkotást vásárolnia Barcsa Páltól, Bertalan Ferenc-től, Kádárné Szepesi Ibolyától, Katona Bálinttól, Magyar Józseftől, B. Nagy Tibor Zoltántól, Oláh Katitól, Ócsvár Rezsőtől, Pálfi Gyulától, Póka Györgytől, Rác Imrétől, Somogyi Nagy Zoltántól, Tamus Istvántól, Tarczy Pétertől, Vízy Lászlótól.

Sántha Antal úgy tervezi: 2015-ben egy bővített katalógusban mutatja be az időközben fölkeresett böszörményi vagy a városhoz kötődő művészeket, s a kibővített kollekciónak anyagát szintén bemutatja egy kiállításon.

Jobbra, fõnt:
Kádárné Szepesi Ibolya,
jobbra: Rác Imre festménye

LAJTA GÁBOR FESTŐMŰVÉSZ kiállítását mutatta be április 18-tól a székesfehérvári Vörösmarty Színház Forrás Galériája.

(Reprodukciónkon Lajta Gábor Motívumkereső című festményének részlete látható)

ELŐZETES

HOLLÓ LÁSZLÓ GRAFIKAI
JEGYZETFÜZETEIBŐL

Amikor Ujváry Zoltán professzor 2004-ben az általa alapított Holló László Galéria fennállásának 10. évfordulóján 50 újabb, kiállításra kész Holló-grafikát ajándékozott az intézménynek, szembesültem azzal a rejtett gazdagsággal, amit Holló grafikai művészete képvisel. A fogadott „onoka” további 200 kroit, grafikatanulmányt, vonaljegyzetet kínált föl a galéria archívumának. Ha összeadjuk az elmúlt két évtized csak általam ismert grafikai adományait, kiderül: legalább 800 lap került a hagyatékgondozó révén java részt különböző közgyűjteményekbe. A putnoki archívum számára végzett válogatás során került először a kezembe néhány grafikai jegyzetfüzet. Újra átlapozva e gyakran szignó nélküli és datálatlan anyagot, erősödött a meggyőződésem: mivel Hollónak szinte minden toll-, tus- és ceruzavonása kincs, nagy becsben kell tartani e vázlatokat. (Talán módom lesz a 2007-ben megjelent aktgrafikai monográfia és az életműképeket elemző, Holló László születésének 125. évfordulójára készült album „toldalékeként” egy külön kiadványban ismertetni később ezeket a rajzos noteszlapokat.)

Az első egy párizsi notesz, a borítón a 8-as sor-számmal. Dátum a füzetben és a lapokon sincs, de párizsi noteszről lévén szó, a 72 tanulmány 1911 ősze és '13 tavasza között készült. Valószínűbb az 1911–12-es dátum: a tustollal s néhol ceruzával skiccelt rajzok a Függetlenek Szalonja 1912. évi kiállításán szereplő Holló-aktok előtanulmányai. S közvetlen előzményei az 1920-as erős kontúrvonalas, a fény-árnyékolást satírozással megoldó, egyszerre meditatív és darabos, húsosan érzéki aktgrafikáknak. A férfiaktoknál nagyobb gondot fordított a művész az anatómia tanulmányozására, a női aktoknál ezzel szemben a mozdulattanulmány szándéka jellemezte a művészt.

Két vászonkötésű (a többinél rosszabb rossz állapotban lévő) füzetben félszáz oldalon található diópácok, ceruzavázlatok és krétarajzok. Mindkét jegyzetfüzet egy hosszabb időszak krokijait tartalmazza. Az azonosítást az a néhány szignózott és datált diópác és kréta tanulmány segíti, melyek viszonylag épségben maradtak. Nagyobb részt szecessziós formajátékokkal, ornemens/geometrikus variációkkal, tájrajzokkal, portré-, állat- és figurális tanulmánnyal találkozunk. Jellemző, hogy egy-egy felületen olykor egymástól egészen idegen témák is szerepelnek (díszítő motívum és női mozdulattanulmány; férfiportré, kutya és festettüveg-motívum; női portrék sora diópáccal és utcarészlet ceruzával), eltérő technikával s más-más időszakból. Azonosítani tudunk egy lavírozott tus arcképet 1922 februárjából, egy enteriőr krokijt 1927-ből (mellette feltehetően egy ezzel párhuzamosan készült rajzot egy fejő asszonyról), falusi házat 1928-ból, diófapáccokat 1937 januárjából és februárjából, krétavázlatot és ceruza portrétanulmányt 1940-ből; diófapáccal készült egy 1953-as rajz; a legkésőbbi tanulmány egy fekete zsírkrétával rögzített tiszadobi tájvázlat (1960. XI. 19.).

Az előző oldalon, fönt:
Holló László párizsi
akttanulmánya
(1911–12);
lent: 1937-es diófapác
vázlata

Jobbra, középen:
Holló László 1927-es
krétajegyzetei;
lent: 1937-es tanulmány
Koppány halálához
(Koppány felnégyelése)

1937-ben nyitotta Holló azt a füzetet, melynek borítójára 1954-ben írta föl az 1954. VII. 3-ai dátumot, megjelölve a témát: „48-as debreceni csata”. A félig telt füzetben viszont e témára csak két kisebb ceruzavázlat utal (majd levélpiszkozatok következnek 1957–61 közül.) A grafikai tanulmányok a füzet felénél, 1940-ben véget érnek, s addig több szignózott és datált, önálló értékű, jellemzően lavírozott diófapác grafikai, kisebb számban ceruzatanulmányt kapunk. Összesen mintegy hetvenet, de a belső füzetgerinc vizsgálata során kiderült, több mint negyven lap hiányzik a jegyzetsorozatból. Utólag emeltek ki több lapot belőle, ami azt is jelzi, hogy a hiányzó vázlatok önálló grafikai művekként folytatták tovább életüket.

A leggazdagabb időszak az 1937-es év (a többi notesz is jellemzően ez időszakot öleli föl). A mintegy negyven rajz fele portré és egészalakos figura; több életképi jelenetet, aktot, lovas és kutyás tanulmányt is találunk a sorban, illetve hat István és Koppány ceruzatanulmány szerepel itt. A téma (különösképpen István és Koppány viszonya, vagy Koppány alakja) hosszabb időn keresztül, utolsó alkotói korszakáig foglalkoztatta Hollót. Már itt is föltűnt a *Merénylet Szent István ellen* témája (a festmény 1938-ban készült; s mi a „*Mi dolog ez?*” jelzésű vázlatok sorát találjuk, a füzeteken kívül önálló lapokon is). 1938 elejéről szintén több vázlat

szerepel a füzetben a Koppány halálához. 1938–40 között Holló összesen nyolc olajképen is megörökítette a Koppány leverése (fölnégyelése) témáját.

Azt, hogy a *Szent Antal megkísértése* téma az 1926-os nagyméretű (204x150 cm) olajkép s a kisebb olajtanulmányok után is foglalkoztatta Hollót, a füzetben szereplő 1938-as diófapác tanulmányok árulják el. 1938. január 10-én egymás után hat lapot készített a művész: több stációban tanulmányozva Szent Antal mozdulatait. Csak Szent Antal figurája foglalkoztatta, s míg az 1926-os képen Antal együtt mozdul az öt körbetáncoló meztelen nőekkel, itt a földre kuporodik, magát összehúzza, kezével is kétségbe esve védekezik a kísértés ellen...

Holló László 1938 elején újra elővette a Szent Antal megkísértése témáját

A NÉZŐ • PONT TÁMOGATÓI ÉS ELŐFIZETŐI

Nemzeti Kulturális Alap

KAPITÁLIS KFT. – Debrecen; KAPUSI JÓZSEF

BLONDEX KFT. – Debrecen; BODÓ ISTVÁN

HOLLÓ LÁSZLÓNÉ MAKSA OLGA – Debrecen

Déri Múzeum Baráti Köre Holló László Hagyományőrző Tagozat – Debrecen

SER–MÜLLER KFT. – Debrecen, Hajdúböszörmény; SERFŐZŐ ATTILA

CEZE ÚT- ÉS MÉLYÉPÍTŐ KERESKEDELMI ÉS SZOLGÁLTATÓ KFT. – Debrecen; CZENTYE JÁNOS

DEBRECEN MEGYEI JOGÚ VÁROS
KULTURÁLIS ALAPJA

Budapest – prof. dr. Bánfi Tamás; dr. Bolvári-Takács Gábor; dr. Feledy Balázs; Honvéd Együttes Művészeti Nonprofit Kft.; KBK Grafikagyűjtő és Művelődési Egyesület; Magyar Táncművészeti Főiskola; Palásthy Lajos; dr. Szurmainé Silkó Mária; Szabó Magda Szellemi Örökségéért Alapítvány; Vas Attila és Vasné Tóth Kornélia

Debrecen – Bereczki Gizella; dr. Bertha Zoltán; Cserép Zsuzsanna; dr. Csohány János; Erdélyi Márta; Józsa János; dr. Juha Enikő és családja; Kármán József és felesége; Kémeri Zoltán; KLTE Baráti Köre Egyesület; Korompai Balázs; Kós Károly Művészeti Szakközépiskola és Kollégium; dr. Kövér József; dr. Kurucz Márta; dr. Lenkey Béla; Magyar népművelő Mária; Madarász Kathy Margit; Maksai János; prof. dr. Maródi László; Máté László; dr. Nagy Attila; Nagy Zoltán és felesége; Németh Rudolf és családja; Tamás-Kis Andrásné; dr. Ötvös László; dr. Papp Gyula; Piskóty Teréz; Rózsa János és R. Poncz Mária; Sass Bálintné; Szabó András; Szilágyi Imre; dr. Ujváry Zoltán professor emeritus; UroPath Bt.; Varga József; Várkonyi Zsolt; dr. Virágh Mária

Hajdúböszörmény – Andorkó Mária; Hajdúböszörmény Város Önkormányzata; Illyés András; Molnár Pál; Pálnagy Balászné; Sántha Antal (Formula Holding Kft.); Tarczy Péter

Bakonszeg: Fenyvesvölgyiné Tóth Mária Zsuzsanna; *Érd*: Skornyák Ferencné Turner Zsuzsa; *Gömörszőlős*: É. Kovács László és családja; *Gyula*: Póka György;

Hódmezővásárhely: Hézsó Ferenc és felesége; *Keszthely*: dr. Sólyom Sándor;

Kisújszállás: dr. Kiss Kálmánné; Nagykun Hagyományőrző Társulás; *Komárom*: Orbán Irén és Gazda Anna; *Konyár*: Szőnyi Sándor és felesége; Kurucz Albert Falumúzeum Művelődési Ház; *Mályinka*: dr. Szelekovszky Sándor és felesége; *Mohács*: dr. Lenkey István; Hegyibeszédesek Baráti Társasága; *Monor*: Koday László és felesége;

Nádudvar: Ludman Imre és családja; *Pannonhalma*: Gaál András és felesége;

Párizs: Józsa Judit, Józsa Mónika; *Pomáz*: Ásztai Csaba; *Putnok*: Gömöri Múzeum;

Holló László Galéria; *Szekszárd*: Szabóné Papp Ibolya; Illyés Gyula Megyei Könyvtár;

Szentendre: Aknay János

TARTALOM

Alvó karmazsin ég; Átragyg az égi nyár; Zene; Lépcsős makáma (<i>versek a Lépcsők ciklusból</i>).....	209
Vita et anatómia (<i>Maksai János pannója</i>).....	214
Csillagének (<i>Mesei megnyitó óvodások tűzzománc kiállításához</i>)	216
Haikuk gyerekektől (<i>Az Ibohya utcai Általános Iskola diákjainak versei</i>)	219
A zene mértana Józsa Judit művészetében (<i>esszé</i>)	224
A cilindres férfi gondolatai (<i>vers Józsa Judit pasztelljéhez</i>)	229
MARGÓ – folyóiratok, könyvek	
<i>(Zempléni Múza; A pataki diákvilág anekdotakincse V.; Tompa Mihály tizenöt verse; Szókimondó; Agria; Tóth Dénes: Érzéki színház; Kisgrafika; dr. Soós Imre emlékezete; Magány – vers Várkonyi Károly fametszetéhez; Kísújszállási nagykun kalendárium; Tar Károly: Szólj tisztán és hangosan; 20 éves a kézdívásárhelyi Incitato Művésztaбор)</i>	230
MÚZEUMI KURÍR	
<i>(Hézsó Ferenc születésnapjára tárlata; Kurucz Albert-domborművet avattak Konyháron; A héti születésű Ujváry Zoltán hetedik díszpolgári címe; Holló László-díjat kapott a Medgyessy Ferenc Művészeti Gimnázium; Várkonyi 100; Trón Árpád emlékkiállítása; Kunkovác László tárlata; Szimbolizmus a fotográfiában; Alkalmazott víziók; Párhuzamos valóságok; „Madarász álma” – Földi Péter kiállítása)</i>	241
Utak és útkeresések a tavaszi tárlaton	249
WWW.MUSEUM.HU	
<i>(Az új évezred magyar fotóművészete; Helmut Newton életmű-kiállítása; Egon Schiele és kora; Joan Miró Szegeden; Kolostorok kincsei; Thorma János és a magyar Barbizon; Emlék-képek Szentendréről)</i>	254
Az emlékezés folyamata és a meditáció helyzete (<i>Czentyéné Zolna Irén kiállítása tégláson</i>)	258
Megfestett vígopera-híradó (<i>Pálfy Julianna és Pálfy Putyu István tárlata</i>)	263
Hitvalló magyar irodalom	269
Spiccen (<i>Szabó András kiállítása</i>)	270
A Tánc Világnapja	
Mályvafény lépcsőn; Ritmusok (<i>versek</i>)	272
Mózes, avagy a Tízparancsolat	274
VISSZATEKINTŐ	
<i>(Zórád 100 Debrecenben; Piroska, a farkas – a L'art pour l'art Társulat estje; Művésztanárok kiállítása)</i>	276
Felhívás a X. Országos Ifjúsági Népi Kézműves Pályázatra	278
LAPZÁRTA	
<i>(„A debreceni kémia ikonja”; B. Orosz István Kálvinista Rómája; Nemzeti emlékhely lett a Debreceni Református Nagytemplom és Kollégium; Salamon Árpád kiállítása Csernáth Gábor emlékére; Gyarapodó Sántha-kollektívó Hajdúböszörményben, „a festők városában”)</i>	280
ELŐZETES	
Lapok Holló László grafikai jegyzetfüzeteiből	284